2318 פ-8/

עיתון "במפנה" ובו מאמרים שונים
בנוגע לגדוד העבודה, לאירגון "השומר"
למפלגה הסוציאליסטית [illegible], מאורעות
תרצ"ו - תרצ"ט

מאת - פנחס שמורסון, אנה שחט, י. יערי

1937

שם תיק: צבי נדב -קטע עיתונות
מזהה פיזי פ-2318/8
מזהה פריט: 000df88
כתובת: 2-109-1-11-2
כתובת: תאריך הדפסה 09/07/2017

5/1/3/8

פועלי כל הארצות התאחדו!

במפנה
עתון פועלים

מופיע אחת לשבועיים

باميفنه جريدة لسان حال العمال في فلسطين تل ابيب

BAMYPHNE
Workers Newspaper
in Palestine Tel-Aviv

מחיר הגליון 10 מא"י
מחיר החתימה:
לשנה 240 מא"י
לחצי שנה 120 מא"י
המערכת אינה אחראית בעד תוכן המודעות

מען המערכת:
רחוב נחלת־בנימין 1
חדר 30
תל־אביב

בתוכן:

מול השתוללות הרצח והשוד — י. ב. ג.
בעקבות הויכוח הפוליטי — ז. אברמוביץ
במערכות ספרד המהפכנית — ב. א.
דברי קמפבל סטיוון בבית־הנבחרים (הממשלה ומאורעות הדמים בא"י)
עם ספר „השומר" — בז'יוכבר
לטיפוסת „הגדוד העברי" — י. בן־מאיר
הערות — ד. ויסמן
במפעל הספרות הסוציאליסטית בערבית
במת האופוזיציה המעמדית בהסתדרות — ס. כצנלסון, שושנה, ברנובסקי
בתנועה

שנה שניה | תל־אביב 19 במרץ 1937 | גליון 6 (30)

אנו מאשימים את הממשלה:
על השתוללות הטירור והרצח בארץ,
על הפקרת חיי הישוב העובד לכדורי הטירוריסטים,
על חניקת העליה היהודית ודלדול ההמונים בארץ.

פועלי ארץ־ישראל זכר יזכרו את חלליהם שנפלו לקרבן הריאקציה השחורה ושנאת העמים ולא ירתעו ממלחמתם עד הנצחון.

מול השתוללות השוד והרצח

ושוב נשפך דם. היד המרצחת שוב פורעת, גוזלת ומחריבה. ובכאב עצור וצורב שוב הורדנו לקברות־אחים את חללינו החדשים.

וכל אחד ואחד שואל את עצמו — מה מתחולל בארץ? אנה אנו באים? מה עוד רוצה הממשלה וידה לא השיגה? את הארץ הפכה כבר לקסרקטין צבאי בריטי, גזרה אותה שתי וערב לאיזורים צבאיים, ותכן בה תחנות־אוירונים ענקיות; מאוצר הארץ עשקה מיליונים לירות לשם התבצרות אימפריאליסטית, ותחדיר לכל פנות החיים את יד הבולשת והג'נדרמריה הבריטית על סוכניה המיוחדים; את ההתפתחות המשקית שיתקה, את העליה היהודית מחניקה, את התושבים היהודים והערבים מדלדלת וממררת את חייהם באפחת שנאת־עמים ושטנה לאומית פרועה ואחרי ככלות הכל — הרצח ושפיכות הדמים, התנפלויות טירוריסטיות מן המארב, ופרובוקציה מדינית והמתיחות מחמירה ומוסיפה מיום ליום. מה עוד לעשות ולא עשתה הממשלה הזאת? אין זאת כי היא אומרת לקפד כל זיק של חיים וקיום בארץ. אין זאת כי מאורת מרצחים ובית קברות לתושבי הארץ — זהו המסד וזוהי האוירה לקסרקטין הצבאי במדינה קולוניאלית פעוטה שכזו.

אכן הוגדשה הסאה. אם הממשלה עד כה היתה מתגדרת במה־בכך, בהשתמטה, למעשה, מן האחריות הגלויה בעד מעשי הטירור בארץ — בא הרצח של רועי־הצאן בכפר־החורש והגדיש את המדה. לכל תושבי הארץ ועמליה כבר ברורה עמדתה של הממשלה. וכל אחד שעינים לו לראות ואזנים לו לשמוע, ולב לו להרגיש — אינו זקוק יותר להוכחות נוספות כדי לעמוד על תעודתה והאחריותה של הממשלה בכל השתוללות־הדמים האיומה. ולא לחינם התאמץ הח' מק־גאוורן, חבר המשלחת הסוציאליסטית, לרמוז מעל במת הפרלמנט הבריטי לפועלי ארץ־ישראל על שליחותו המדינית המפוקפקת של המזכיר הראשי, מיסטר הול...

והרי בזמן האחרון הורגשה הקלה במצב. החיים התחילו לזרום שוב במסלול בטוח יותר. המוני היהודים והערבים התחילו לחדש את יחסי השיתוף ההדדי. והלא השפעתה של הריאקציה הערבית כאילו נתרופפה יותר ויותר בקרב ההמונים הערבים במשך החדשים האחרונים. אספות סוערות של ספני יפו ואיומיהם כלפי „ההנהגה הלאומית", המרירות ההולכת וגוברת בין ההמונים הערבים בכפרים ובערים — הזהירו את סוכני המופתי והשאבאב האפנדי הפאשיסטי, כי התפתחות־העניינים בארץ עלולה לטפח על פניהם ולסכל את מזימותיהם. ומתוך כך, ממהרים הם גם לנתק מחדש את חוט החיים והעבודה בארץ במעשי רצח וזוועה. אך במשך החדשים האחרונים הורעה גם העמדה האסטראטגית של הריאקציה התוקפנית וכנופיותיה הטירוריסטיות. התמרמרות זו, של ההמונים הערבים, במרכזים העירוניים ובכפרים הערביים, שבסביבות הישוב היהודי הצפוף, צמצמה את מערכת פעולתה של ההנהגה האפנדית. בהניעה את הטירוריסטים לחידוש מעשי הרצח בכנפות הארץ, בנקודות המרוחקות והמפוזרות יותר בין הרי הגליל. אמנם, כוח הריאקציה הערבית ותוקף שערוריותיה הטרוריסטיות נחלש ונדחף לפינה אטומה. ואם תנאי המערכה שלנו טרם נשתפרו, הרי משום שהסכנה העיקרית כרוכה בשיטתה הפרובוקטיבית של הממשלה. ואם הגענו עד הלום, לחיי גהינום קטלני, חיים שבמאורת מרצחים — אשמה בכך הממשלה. היא ורק היא. היא מפיחה יום־יום רוח חיים לעצמות היבשות של הריאקציה האפנדית והשתוללותה הטרוריסטית.

וטוב שהכרה זו חדרה וחודרת כבר להכרתו של כלל צבור הפועלים בארץ. וטוב עשו שליחי צבור הפועלים, אשר הצהירו בגלוי על קבר־האחים בכפר־החורש, בשעת מסירתם שבועת־אימונים לעקשנות הכבירה והנאמנות הגדולה של חברינו החללים, — כי אין לנו אימון בממשלה הזאת. ויפה עשה שליח המרכז החקלאי, בהצהירו לפני פועלי הגליל: „אם נאמין פחות בשלטון נמעיט את מספר הקברים". אך את אי־האימון הזה, של המוני הפועלים והעמלים, צריך עתה לגייס למען כוח־המונים מלוכד ומתגונן בפני חיות הטרף של הריאקציה המדינית המשתוללת בארץ.

למוד למדנו לדעת: אם הריאקציה האפנדית הערבית אינה מרפה משיטת הטירור האנטי־יהודי המתמיד, פירושו של דבר כי אין לה מפלט ומנוס. אלה הם אחרית אמצעיה לשמירת קיומה ושליטתה. ועל כן הטירור — אכזרי מאד, פראי ומתועב, והטירוריסטים — מנוולים ופחדנים, המתנפלים מן המארב על אנשים לא־מזויינים, על תינוק בעריסתו, חקלאי על יד מחרשתו, רופא שקט במעונו, על רועי־צאן יהודים צעירים, ההולכים לתומם אחרי הצאן, על פלחים ערבים משוללי מגן ועל עובד חקלאי פולני צנוע. וכלל הוא: אם הריאקציה והשלטונות הופכים את הארץ למאורת טרוריסטים — אין דרך אחרת בלתי אם התגוננות המונית מודרכת ומכוונת על ידי תנועת הפועלים המלוכדת והמאורגנת. ואל נשלה את עצמנו במספר „הרשיונות הממשלתיים לנשק", תכניות של „יחידות צבאיות לאומיות" בפיקוד הממשלה. כל אלה מוסיפים חומר הסתה בידי שלטון מוכסף.

על מעשי הטירור המחודש צריכה תנועת הפועלים לענות בהתגייסותה המלאה. פועלי העיר ופועלי הכפר, עמלים וחקלאים — כולם, כולם צריכים להפוך את חרדתם לחיים ולבטחון, לכוח מתגונן מלוכד, אשר יסכל את טירוף הדמים של הריאקציה והמדיניות הפרובוקטיבית המשתוללת בארץ ויהי מה!

י. ב. ג.

דברי קמפבל סטיוון בבית הנבחרים
הממשלה ומאורעות הדמים בא"י

(בשולי הדיון על תקציב ההגנה)

רוצה אני להתקיף את הכלל המקובל, האומר כי מאחר שנתמנתה ועדה מלכותית לרגלי איזה ענין, שוב אסור להעלות את השאלות, אשר הועדה המלכותית נתבקשה לדון בהם. אשר לי, הרי לעולם לא אסכים לקבל עלי הוראה שכזו ואמנם גזירה זו מובטח לה שלא תישמר לעולם. הנני מתכוון בדברי כלפי מי שהביע שנסתלק מהערות על ענינים, הכלולים בהערכה הנוספת (של הוצאות הממשלה — המערכת), משום שועדה מלכותית עוסקת בחקירת הענינים של ארץ־ישראל. בקרתי בא"י בראשית השנה הזו ונתקלתי בארץ זו מכל צד בבקורת כללית על הממשלה, על שום ששלחה כחות צבא לארץ, ועל האמצעים בהם אחזה הממשלה כלפי המצב כולו. שוררת שנאה עזה בשני חלקי האוכלוסים כלפי מהלך הדברים ועתה הממשלה מוסיפה לקשיים של המצב, באמרה, כי תושבי ארץ־ישראל אחראים לכל הסכומים שהוצאו על ידה לצבא. אין איש בארץ־ישראל המאמין בתמימות, שכל החיילים נשלחו שמה בקשר עם המאורעות. הכל בטוחים, כי זה שייך לתכסיסי הפוליטיקה הממשלתית, בקשר עם האינטרסים האימפריאליסטיים הכלליים שלה. אני יכול להבטיח לג'נטלמן הישר והנכבד, שזאת היא הדעה הכללית השלטת בארץ־ישראל.

הייתי מבקש לשאול, אם אמנם הממשלה הא"י עוררה את דעתה של הממשלה המרכזית על כמות הצבא הדרוש למען דכא את המהומות. מי היה האחראי להערכת מספר החיילים הנחוץ? יתכן, כי הממשלה הארצישראלית היתה האחראית לעצה. אנחנו שמענו מהציר הנכבד את ההלכה, שיש לבטוח כליל ב„איש היושב על המקום" ושמענו גם שמענו מה נפלא היה הנציב העליון בתפקידו! בעת שהקשבתי כאן לדברי הציר הנכבד, התפלאתי כיצד יכלו לקרות מהומות בא"י, לאחר שכל אחד כל כך „חרד" לטובת הכלל. שמעתי מפי אנשי א"י שההוצאות, אשר נתבקשנו כאן לאשרן היום, לא היו נחוצות כלל והן הוצאו אך ורק משום שהממשלה בא"י הוכיחה את אזלת כשרונה לחלוטין, הודרגה. כמו כן, בפני המתיחות השוררת שם ומפני אמירת דברים, העלולים ליצור מצב קשה בא"י. למעשה, באמרים דברים לא מעטים, המכוונים במישרין לתכלית זו (למען יצירת מצב קשה — המתרגם) באין מפריע. הן ידועה העדות, שנאמרה בפני הועדה המלכותית, כפי שפורסמה בעתונות הנפוצה בא"י.

יו"ר: הציר הנכבד לא יוכל לדון על העדות, שניתנה בפני הועדה המלכותית, משום שעדות זו טרם נתפרסמה.

סטיוון: נתפרסמו הודעות לעתונות על העדות לפני הועדה המלכותית וברצוני לעורר תשומת לב לגבי העובדה, כי בה בשעה שבא"י המצב חמור ומסוכן, ממלאים אנשים את פיהם דברי שטות, כדי להוכיח לזולת, כי עליו לשתוק, כי אסור לך לומר מילה ואסור לך לתת בטוי לאיזו דעות שהן על המצב. לכן פרצו המהומות, אשר בגללן הוצאו כל הסכומים הללו. מוטב לעורר תשומת־לב צבורית מאכסימלית למה שקורה בארץ זו, כדי למנוע בעתיד הוצאות מסוג זה. הבקורת הכללית בארץ־ישראל אומרת, שהמהומות פרצו הודות לעמדת הממשלה. היינו עדים לדרכי האדמיניסטרציה בא"י, מתוך סרובה לאפשר לחברי מק־גוברן, בהזדמנות היותו בארץ, להביע כמה דעות על המצב. בעיקר הפריע, אני חושב, המזכיר הראשי. אם הדרך, בה התנהגו כלפי שידור נאומו של מק־גוברן, היא דוגמה לדרכי השלטון הא"י בכללם, הרי אין לי ספק, שההרגשות שהביעו לי מצד יהודים וערבים היו מוצדקים במלואם.

להלן, מביע ק. סטיוון את הסכמתו להקצבת הסכומים בשביל חקלאי עבר־הירדן וממשיך: — „אני מתנגד לעמדת הממשלה, בהחליטה מלכתחילה, כי תושבי א"י אשמים. כלום הוכיחה כבר הממשלה שהיא נקיה מכל אשמה? עוד טרם אדע מה שהועדה המלכותית תסיק מחקירותיה. אבל ארשה לעצמי להגיד, שהממשלה היתה אחראית יותר למצב הפרוע בארץ, אשר גרם להוצאות הכספיות העצומות ולסחיטתם מתושבי א"י. ואם אלו הן תוצאות פעולותיו של השלטון, אשר הוקם שם ע"י ממשלתנו, הרי אין לדרוש מתושבי א"י לשלם אף פניג על חשבון הסכומים, הכלולים בהצעת האישור שלפנינו. לאסוננו הקדים המיניסטר את הדיון, בהחליטו תוך הצעת התקציב, להכריח על עונש תושבי א"י, בתשלום מיליוני לירות בקשר עם שליחת חיילים בריטיים לא"י."

— „אני מאמין, כי לממשלה חלק גדול ביצירת המצב הקשה בארץ. ממה שראיתי ושמעתי בא"י אני מאמין, שהממשלה נקטה באמצעים מעוררי המהון ובאופן המזור ביותר. ואני שוב מוחה כלפי השיטה הנקוטה בידי הממשלה, ברצותה להטיל את מעמסת ההוצאות על שכם התושבים של א"י. כדי ש„הערכות נוספות" כאלה לא תדרשנה בעתיד, צריך השלטון להוציא את הכסף הזה של תושבי א"י בדרך כזאת, אשר תתן אפשרות מלאה להתפתחותן החפשית של שתי החטיבות הלאומיות בחברה הא"י, דבר שלא נעשה עד כה. יש צורך בפיתוח עבודות וסלילת דרכים ומלוי צרכים רבים. אני אברך את ההזדמנות, אשר תבוא, כפי שאני מקוה, בזמן הקרוב ביותר, כאשר תוגש לנו ההערכה המלאה ואוכל לדון בהיקפן המלא של שאלות הפוליטיקה הארצישראלית. כסבור אני, שלמרות מה שהועדה המלכותית עדיין יושבת, יש צורך דחוף והכרחי לתת לנו את ההזדמנות לברר את פרטי הפוליטיקה בא"י. כי יש חשש, שהשנה תפרוצנה מהומות, אשר תעבורנה בזעמן על אלה של השנה הקודמת".

(ע"פ „סטייטסמן" מלונדון)

בחזית המהפכה הספרדית

כלפי המלעיזים

מפלגת הפועלים הספרדית למען האחדות המארכסיסטית (פ.א.או.מ.) נוסדה כתוצאת פעולתו הפלגנית של הקומאינטרן בשנת 1931, ע"י איחוד גוש הפועלים והאכרים עם הקומוניסטים השמאליים. מפלגת האחדות המארכסיסטית בנויה על יסודות הסוציאליזם המהפכני, בהיותה קשורה, בשטח הבינלאומי, עם המשרד הלונדוני של המפלגות הסוציאליסטיות המהפכניות (א.ל.פ., ס.א.פ., השמאל המהפכני בצרפת, פועלי־ציון והחוגים המארכסיסטיים בא"י וכו'). בהתקוממות, שפרצה ב־19 ביולי, התייצבה מפלגת הפ.א.או.מ. בשורות הראשונות של המערכה נגד הפאשיזם. 8000 חברי המפלגה גויסו למיליציה הצבאית וזה חדשים על חדשים נלחמים בגבורה בחפירות החזית. מאות ומאות חברי המפלגה ניספו בקרב; נפלו חלל הח' מורין — מייסדה ומנהיגה של המפלגה, וז'רמינאל ווידאל — מנהיג ארגוני הנוער.

מפלגת הפ.א.או.מ. מסתייגת בתכלית מהקו הבורגני־דימוקרטי, שהוא לזו השדרה בפוליטיקה הקומאינטרנית. מפלגת הפ.א.או.מ. קוראת את ההמונים למלחמה למען המהפכה הפרולטארית. בניגוד למפלגה הקומאינטרנית המצמצמת את תפקידי המלחמה להקמת רפובליקה בורגנית דימוקראטית בלבד, הפ.א.או.מ. רואה במלחמה נגד פראנקו, מלחמה מהפכנית באויב הפאשיסטי ונגד המשטר המקיים בסיס לפאשיזם — הרכושנות. מפלגת הפ.א.או.מ. רואה את הערובה לנצחון מעמד הפועלים בגיוס כל כוחות המהפכה — של הפועלים והאכרים — בעורף ובחזית, בספרד ובמארוקו — למלחמה בעד הסוציאליזם. ובהיות פ.א.או.מ. מפלגת המהפכה הפרולטארית, מלכדת סביבה המונים רחבים באופוזיציה כלפי הקו הריפורמיסטי והליקבידאטורי של הקומאינטרן, היא נתונה לשיסוי ומשיסה מצד מפלגתו הרשמית. ומאידך, אין הקומאינטרן נרתע מאחוז באמצעים השפלים ביותר במלחמתו נגד הפ.א.או.מ., בהוקיעו אותם כטרוצקיסטים, קונטר־ריבולוציונרים ובלשון ה„איזבסטיה": „הטרוצקיסטים בספרד (הפ.א.או.מ.) הנם בוגדים, פרובוקטורים, סוכני הפאשיזם, כלי־שרת בידי הגינרלים הפאשיסטיים, היטלר ומוסוליני". בקיצור, שיטת הקטרוג לפי כל דקדוקי הקומאינטרן. האין זה מזכיר במקצת את הקטרוג על לנין ב־1917, כאשר הקונטרריבולוציה הרוסית הוקיעתו כסוכן הקיסר הגרמני...

מעמד הפועלים בספרד נוכח זה כבר, שמלחמת האזרחים בספרד אינה התאבקות על נפש הרפובליקה, כי האלטרנטיבה המוצגת לפניה היא: פאשיזם או סוציאליזם. המפלגה הקומאינטרנית לא תוכל לסלוח לפ.א.או.מ. על שום עמדתה הבקרתית כלפי ברית המועצות ודבר מחאתה נגד הרציחות במוסקבה. הפ.א.או.מ. התקיפה את ברית המועצות, כשזו עמדה בסרובה חדשים וחצי, ללא מתן עזרה כלשהי לספרד המהפכנית ובהתייצבה כניטראלית במלחמת הפרוליטאריאט הספרדי בפאשיזם. ואילו כיום מוקירה הפ.א.או.מ. את עזרתה הצבאית של ס.ס.ס.ר., אבל מתנגדת בכל תוקף שעזרה זו תנוצל ע"י הקומאינטרן כאמצעי לחץ כלפי תנועת הפועלים הספרדים לשעבדה לפקודותיו. אין הפ.א.או.מ. משלימה עם תביעת הקומאינטרן: פצויים פוליטיים תמורת נשק. בינתים המפלגה הקומאינטרנית מכירה יפה באמצעי הלחץ, הנתונים בידה, בהוסיפה להרעיל ולשסות נגד הפ.א.או.מ. עתונה של המפלגה הקומאינטרנית „באנדירה רויה" כותב בין השאר: „הכרחי להכיר שהפ.א.או.מ. מסוכנת פי־כמה מהפאשיסטים הצרים על מאדריד. יש לראות בה את המפקדה הראשית של חיל פראנקו. ועל כן צריך להשמידה, כהשמידנו את הגדוד החמשי של פראנקו".

השסוי כלפי הפ.א.או.מ. כבר גרר בעקבותיו פעולות מסויימות: הנוער הקומוניסטי במאדריד התנפל על מוסדות הנוער של הפ.א.או.מ. ויעשה בהם שמות. עתוני הפ.א.או.מ. נאסרו. תחת לחץ הקומאינטרן הוצאו ב"כ הפ.א.או.מ. ממועצת הממשלה בקאטלוניה. ועל הפרק: השמדתה הפיזית של הפ.א.או.מ. והמיליציה המהפכנית שלה.

מפלגת הפ.א.או.מ. קוראת לעזרתם של כל ארגוני הפועלים בעולם להפרת מזימותיו של הקומאינטרן, לסיכול תכניותיו ההרסניות, שהן עלולות לבצר את הפאשיזם. הפ.א.או.מ. תובעת אחדות הפעולה המהפכנית, למען דכא את הפאשיזם בחזית המלחמה הקשה ולמען קיום את המהפכה הפרולטארית בעורף הספרדי.

איטליה לעזרת פראנקו

מוסוליני מקיים את מצוות «אי־התערבות»

הערות
בשולי הדיון בועדה המלכותית

(לשאלות ותשובות בעניני החקלאות בועדה המלכותית)

ודאי יש להצטער על כך, שאחוז האוכלוסים היהודים המתפרנסים מהחקלאות אינו גדול יותר משהוא כיום. עמד על כך ולארק מ„רפיידברפס" בימי שהותו בארץ. גם הועדה המלכותית העירה את הערותיה. יתכן שנקודה זו תהי לנקודה דרמתית מס' 2 שלה. סבורני, כי לתשובות שכבר ניתנו בשעתן לשאלה זו, כלפי פנים וכלפי חוץ, יש להוסיף סיבה אחת חשובה: מיכון החקלאות היהודית בארץ.

ישנם גורמים אחרים, שהניעו ויניעו אותנו למיכון החקלאות או למיכניזציה של העבודה בכלל. את החשוב שבהם יש לנסח ככה: מיכניזציה של החקלאות זוהי הומניזציה של החקלאות ותפקידה של זו כפול הוא. מצד אחד היא, המיכניזציה, משחררת את הפלח מעבודתו הקשה והמפרכת, בעשותה את העבודה לאנושית יותר. שנית, המיכניזציה מעלה את הרינטבליות של החקלאות וע"י כך מאפשרת גם לפלח לחיות חיי אדם, בגאלו מחיי העבדות והשעבוד ההיסטורי. מכאן ברור, איפוא, על שום מה נדחפו המתישבים היהודים על אף רצונם של רבים, לחקלאות זו דוקא: הומניזציה של החקלאות (או של העבודה בכלל) זוהי „יודאיזציה" של החקלאות (או של העבודה בכלל).

אבל שני צדדים למטבע. שכלול העבודה בחקלאות, כמיכניזציה של העבודה בכלל, מקטינה את מספר העובדים הדרושים לייצור יחידה של הסחורה החקלאית (אחת הסיבות לעלית הרינטאביליות שלה). זוהי עובדה מפורסמת ומובן רשימה ניכר בחקלאות העברית. אין לבעל הטורים האלה אפשרות לעסוק בחישובים סטאטיסטיים, אבל המוסדות המתאימים יכולים להוכיח זאת בנקל. לתכלית זו מספיק לנו להשוות את מכסת הייצור לגולגולת במשק החקלאי העברי, לעומת זו שבחקלאות הפרימיטיבית. אפשר להיווכח בזה גם בצורה אחרת: אם להשוות את כמותם של מתיישבים המיכניים, הנופלים בחלקו של כל עובד חקלאי יהודי, או כל עובד יהודי סתם, לעומת זו הנופלת בחלקו של עובד לא יהודי בארץ. במלים אחרות: לו החקלאות שלנו היתה פרימיטיבית, היה מספר המתפרנסים ממנה גדול הרבה יותר.

איש לא יעיז (בפומבי לכל הפחות) להאשים אותנו בגלל זה. האוי רוצים, ביתר דיוק, נרתקים לחקלאות מודרנית דוקא.

בשביל קורא „במפנה" לא למותר יהיה להוסיף שתי הערות החורגות מתחומי ענינה של הועדה המלכותית.

זכות וחובה היא לכל ציבור פועלים, באשר הוא שם, לשמור על רמת חיים ועל תנאי עבודה הוגנים, שכבש לעצמו, נגד כל התחרות הבאה מצד עבודה זולה. הוא מצווה על כך, גם כציבור של פרטים וגם כנושא האינטרס המעמדי. מיכון העבודה המסייע להומניזציה שלה, הוא האמצעי הבדוק והנאמן ביותר לקיום העבודה העברית היקרה, בלי לחזור על הרבה תופעות קודמות. נזכיר רק את העובדה האחרונה: הפלחה המשותפת ב„ראש־פנה". זו פרי הכרח של מעבר לעבודה עברית ועצמית, שנתאפשרה בגלל הטראקטוריזציה של החקלאות.

מיכון העבודה מגביר, כידוע, את חוסר העבודה. מכאן היחס המעמדי לחזיון זה. הריאקציונרים של כל האומות מתיראים מהאפקט הריבולוציוני, הכרוך בהבטלה מאונס, ומשום כך נלחמים נגד שכלולים בדרך המיכון, אם כי בלי הצלחה יתרה. הם רוצים לכתת את האתים והמזמרות המיכניות ולעשות מהן חרבות וחניתות (מיכניות דוקא!) אותו יחס קיים גם בחוגי מפא"י. וכמובן גם הם אינם מצליחים במידה הרצויה להם (ראש־פנה). הסוציאליסטים של כל האומות „מנצלים" את המיכניזציה, בעיקר, לשם מטרות תעמולה. צאו וראו: אומרים הם, מה בין משטר קפיטליסטי למשטר סוציאליסטי. בראשון — המיכניזציה מביאה בעקבותיה עוני ורעב לעובדים, בשני — פדות וישע לכל העולם. אולם אנו, סוציאליסטים בא"י, איננו יכולים להסתפק בעמדה פאסיבית זו. אנו לא נסתפק בצרות המיכניזציה, בתורת חומר של השכלה ותעמולה סוציאליסטית בלבד. עלינו לעשות צעד נוסף ועוד. שכלול מכשירי העבודה מביא תחת לחץ חוסר עבודה, הבא בעקבותיו, גם להומניזציה של השוק. ארגון השוק על יסודות תכניתיים ותכליתיים חדשים, במקום היסודות הספונטניים והסמויים. פירושו — ארגון על יסודות אנושיים. הומניזציה של השוק עלולה עוד לפני „הקרב האחרון" להפוך את המיכון ואת המצוקה המלווה אותו, למכשיר של נצחון בשוק הסחורות המאורגן, והילכך גם בשוק העבודה המאורגן. ועל זה עומד בעל הטורים האלה במקום אחר.

ד. ויסמן

בתנועה

במפעל הספרות הסוציאל. בערבית

— החוברת האחרונה אף היא נפוצה באלפי אכזמפלרים בנקודות הישוב הערבי השונות. מאמרים מלאי שנאה ורעל, ביחס למפעל, הופיעו ב„אליואז" הערבי וב„פלשתין" וגם בעתונו האנגלי של המופתי. אין זאת כי הוטב חרה להם, לשופרי הריאקציה על ה„אמת" הגלויה והאכזרית, אשר החוברות האלה מחדירות לבין שורות הפועלים של המפעל.

— נתקיימה ישיבת ועדת המפעל, בהשתתפות כל חברי הועדה. נדונו שורת שאלות לביצוע הפעולה השוטפת והרחבתה, על התשובה לקטרוגי העתונות הערבית והעברית ועל הרחבת הבסיס הכספי של המפעל. כמוכן הוחלט על הקיבוץ העברי של המפעל.

— בשעת הפצת החוברות ביפו שוב נאסרו שני חברים, אשר שוחררו למחרת. לעומת זאת זכו חברי הנוער בפ"ת לקבלת פנים יפה בכפר פג"ה, בבקרם שמה למען הפצת החוברות. אך בשובם ניתכה עליהם חמת הפאשיסטים היהודים על שום העיזם להפיץ חוברות סוציאליסטיות בין ערבים.

התיעצות הנוער המארכסיסטי

נתקיימה בשבת, 12 למרץ, בהשתתפותם של ב"כ הסניפים מהמקומות. פתח הח' משה מהמזכירות המרכזית של הנוער. הח' יחיאל הוסיף לפתיחה ויחד את דבריו בעיקר על תביעותיה של קבוצת הנוער. הדיון נסב על שאלות הארגון, עיקרי המשמעת בנוער. נמסר דו"ח ע"י ב"כ הסניפים בארץ. שאלת קבוצת הנוער תפסה מקום מרכזי בדיון, שנסתיים בקבלת שורת החלטות לניום העזרה לקבוצה. הוחלט על קיום מיעצת הארצית של הנוער בימי הפסח. בקשר עם המיעצה נתקבלו שורת החלטות, אשר נשלחו בחוזר מיוחד לכל הסניפים. ההתיעצות דנה גם בשאלות הפעולה התרבותית, ההשתתפות בקרן הפוליטית וכו'. בין השאר הוחלט על הוצאת בוליטין דו־חדשי, אשר יאיר את כל השאלות בתנועה ויוקדש בחלקו גם לבירור שאלות שבעיון.

ביחס ל„במפנה לנוער" צוין, כי יש צורך לגייס את מאמצי כל הסניפים למען איפשור הוצאתו הקבועה. הוחלט גם על שורת בירורים בקשר עם הקשרים בחו"ל.

באופוזיציה המעמדית

בשורת ישיבות ושתי אסיפות של חברי האופוזיציה המעמדית בהרצליה, בהשתתפות חברי המזכירות המרכזית, סומנה תכנית הפעולה הארגונית הקרובה ונבחרה ועדת פעולה אשר תרכז את כל הפעולה הארגונית במקום. אסיפות וישיבות עם חברי האופוזיציה המעמדית נתקיימו גם ברחובות, ראשון, בני־ברק, רמתגן ותל־אביב.

— על „תנועת הפועלים במבחן" ו„המצב הפוליטי בארץ" נתקיימו הרצאות: בחיפה, רחובות, ירושלים, ראשון, בני־ברק, רמתגן, רמתים, הרצליה, חדרה.

— על „משפטי מוסקבה" הרצו הח' אברמוביץ בתל־אביב (קולנוע מוגרבי), רחובות, ירושלים וחיפה — הח"ח לייבוביץ, יצחקי.

— בליל ששי, 19 למרץ, תתקיים אסיפת פועלים פומבית בקולנוע מוגרבי על הנושא: „המצב הפוליטי בארץ". ירצו הח"ח ז. אברמוביץ וי. יצחקי.

יום הפועלת הבינלאומי הוחג השנה בסימן ה„חזית המאוחדת". חברותינו שהופיעו באסיפה הפומבית של ההסתדרות הכניסו נימת בקורת, אשר לא נעמה ביותר להנהגת ההסתדרות, שחשבה כנראה, שחברותינו „תדברנה, כדבר אישה אל רעותה" (כלשון „דבר"). אולם הופעת חברותינו הפריעו בעד האידיליה. מצד הנשיאות היו הפרעות בלתי פוסקות לנואמות, שהופיעו מטעם המפלגה, ולעומת זה תשואות סוערות לאות עידוד מצד הקהל. עד מהרה הורגשה המחיצה החוצצת בין שולחן הנשיאות והקהל. ועל „מחיצה" זו דאב לבן של המנהיגות ואף „דבר" יצא ושפך „אש וגפרית": היתכן, היתכן שישמע וכוח פוליטי ביום חג ומועד?

בליל ששי 19. 3. 1937 בשעה 8
באולם קולנוע „מוגרבי"
ירצו
על
המצב הפוליטי בארץ
הח"ח ז. אברמוביץ
ו' יצחקי

במת האופוזיציה המעמדית

המושבה בימים אלה

רחובות

העונה „בוערת" והארגון נשבר

עונת הקטיף והעידורים עדיין „בוערת". כל דכפין יכול למצוא עבודה. סטודנטים, סמינריסטים ופועלי העיר באים בהמוניהם למושבה לעבוד. אולם, בסדר־יומה של מועצת פועלי רחובות כבר הופיעה שאלת חוסר העבודה המדאיגה מאד. וכאן מתחילה הפרשה הכאובה בשיטת ההסתדרות, כשהיא מתלבטת באין אונים לבצר את הישגי העבודה העברית ולמנוע בעד נישול הפועל העברי מהפרדס בסיום הקטיף. לפי המפקד, שנערך ע"י הסוכנות לפני חדשים מספר, עבדו ברחובות למעלה מ־2000 פועלים יהודים וכ־600 פועלים ערביים. הרי שתוספת הפועלים השנה עלתה בחלקו של הפועל היהודי. מספר הפועלים הערביים, העובדים בפרדסי רחובות, לא עלה אף פעם על 500—600 איש. ואילו, בכפרים הערביים הסמוכים מחוסרי עבודה אינם בנמצא.

אולם, בפרשת הנצחונות המזהירים, בשדה העבודה העברית במושבה, נפל דבר־מה המעורר דאגה ומצריך לייחד את הדיבור על כך.

מאות ואלפי ילדים חדרו השנה לעבודות הקטיף והאריזה במחירים ירודים מאלה, שמקבל פועל ערבי מבוגר. הפוקדים מטעם ההסתדרות, שהשתתפו בעריכת המפקד, השתוממו למראה הילדים הרבים שמצאום עובדים בפרדסים. ההסתדרות, כמובן, עוברת על כך בשתיקה, בזקפה את עבודת הילדים אף היא על חשבון ההישגים בשדה העבודה העברית.

בינתים, וההסתדרות כאילו כבר השלימה עם מצבה — מצב של חוסר אונים מוחלט — ותשם לה לחוק למנוע בעד כל איניציאטיבה בשדה הארגון של הפועל בחקלאות. ה„מלחמה לעבודה מאורגנת" הפכה ל„מונח" מת, שהופקע לחלוטין מהלכסיקון ההסתדרותי, כדבר־מה מהעבר הרחוק. כל דרישה או הצעה המכוונת להקמת תאים הסתדרותיים בפרדסים, או ארגון ועדי פועלים, מוסרות מסדר־היום ע"י הרוב המפא"י. וזהו מהלך הדעות שקנה לו שביתה בהנהגת ההסתדרות: יעבדו להבא בפרדס מי שיעבדו. יהיה זה ילד בן 9—8, או ילדה תימניה בת 10, יהיה זה בית"רי, או ציוני כללי — הפעילים במלחמה ההרסנית כלפי ההסתדרות. כולם רצויים ובלבד שנצחון העבודה העברית במושבה לא ימוט לנצח.

ובינתים... ועל הפרק חוסר עבודה במושבה. ידועת מ.פ.ר. יפה־יפה שסכויי העבודה בחקלאות לקיץ מבטיחים יותר לילדים, שיעבדו בהשקאה במחיר גרוש אחד לשעה, לעובדי הלשכות הצהובות, או לפועל הזול. מפא"י קיימה את שליחותה ה„היסטורית" למען השלטת העבודה העברית, בקבעה את גורלם של מאות הפועלים המאורגנים במושבה, אשר הגיעו בעקב הפוליטיקה של הנהגת ההסתדרות, אל עברי פי תהום. ועתה נתונה ההנהגה במבוכה רבה, כי הארגון ההסתדרותי על סף ההתפוררות.

ובבניה...

מי שבר את ארגון פועלי הבנין?

כאן פרשת הארגון בסיומה. שבירת ארגונם של פועלי הבנין נעשתה בידי ההסתדרות עצמה. ועתה אין זכר יותר לאותו הארגון החזק לשעבר. ואף כאן השתלטה השיטה על המקרה. למעשה, התנגדה ההנהגה המפא"ית זה כבר לקיום ענף עבודה במושבה אשר בהשתלמו יותר מהעבודה החקלאית היווה „כח משיכה" מתמיד בשביל פועלי החקלאות. לכן, סבורים היו מנהיגי מפא"י, שאין הכח המאורגן של פועלי הבנין במושבה הולם את צרכי ההסתדרות במושבה ותפקידיה. ומכאן ואילך נעשה הכל למען המתת הארגון בנשיקה. כל הצעותיהם של קבלני הבנין להורדת המחירים, להכנסת קרובים לעבודותיהם, במקום פועליהם הקבועים זה משנים, לא נתקלו בהתנגדות רצינית מצד מנהיגי ההסתדרות. ולא עוד, אלא שלהשלמת תכניתם, אסרו מנהיגי ההסת' לפועלי הבנין המאורגנים את המלחמה בלשכת הציונים הכלליים. ובוקר, בוקר עומדים להם הפקידים המפא"יים בקרן רחוב ונהנים מזיו ה„אידיאליזם" של פועלי הבנין הותיקים, אשר על אף היותם מטופלים במשפחות ושקועים בחובות ודפיציטים, אף־על־פי־כן יצאו לעבודת הפרדס, ועתון „דבר" אף הוא קושר כתרים לשפע ה„אידיאליזם" שגילו פועלי הבנין בהלכם לחקלאות.

אכן, ככה מזייפים את המציאות...

באותו הזמן מביאים הציונים הכלליים את עשרות חבריהם למושבה ובהסכמת ההסתדרות יכניסום לעבודות הבנין. והגיעו הדברים לידי כך, שמזכיר מ.פ.ר. בתשובתו לחברים, המתמרמרים באסיפת פועלי הבנין, אמר: „לשוא הם דיוניכם ואסיפותיכם, כי לא תבטלו, ואין לכם סמכות חוקית לבטל, את אשר החליטו במוסדות ההסתדרות העליונים"...

כתוצאת המצב הזה נמשכת זה שנה ולמעלה בריחה שיטתית של פועלי הבנין מהמושבה. עוזבים ותיקי הפועלים, החברים המעולים והנאמנים ביותר, באין להם כל אפשרות להתקיים בתנאים אלה במושבה.

למי חרדים מנהיגי מפא"י?

מפא"י, כידוע, חרדתה לכלל ישראל. לא דאגת הפועל בלבד תדריכנה מנוחה, כי אם צער האומה כולה ידאיגנה. כי על כן מפלגת העם היא. והנה לכוס התמרורים של כלל ישראל נוספה עוד טפה. המושבה רחובות זה ימים ושבועות כמרקחה. שמועה רווחת, ששורת פרדסנים מאמידי המושבה וראשי הלוחמים בצבור הפועלים, פשטו את רגלם, רחמנא ליצלן, כתוצאת ספסרות במגרשים, חיי מותרות ו...קלפים. עשרות פועלים צפויה להם סכנה ששכר עבודתם, בעבור העונה השוטפת, ירד לטמיון. מנהיגי ההסתדרות, ברוב חרדתם ל„כלל ישראל" לא התייצבו לימין הפועלים לדרוש את שכרם וימלאו את פיהם מים. כי על כן מה ערכם ומה שוים של כוחות פועלים שנוצלו בעבודה, מבלי לבוא על שכרם, כנגד צערם של אכרים שנכשלו בעסקיהם?

ס. כצנלסון

ראשון

בפרדסנות. מדי שנה בשנה, בהצטלב סיום הקטיף בעבודות העדור והחריש, מורגש מחסור בידים עובדות. השנה, בעקב החדשים הגשומים, נרתח הקטיף והעונה „בוערת" ביתר שאת. „חגיגת" — מטרתו דימונסטרטיבית בלבד, כי ע"כ מורגש מחסור גם בפועלים ערבים. הללו עסוקים, בחלקם הגדול, בשבתות, בפרדסים בהם נהוגה „עבודה עברית".

על אף העונה הבוערת, רבים הנסיונות להוריד את שכר העבודה. אצל ורבורג הורידו את שכר הפועלים הקבועים בכדי 40 מא"י ליום; פועלים קבועים, לרבות חברי ועד הפועלים, פוטרו. אצל ויכנרג פוטרו פועלים קבועים, בגלל רצונם לארגן את פועלי המקום. המועצה, במקום לסייע לדרישות הפועלים ולהכריז מלחמה נגד הפיטורים המתוכפים הללו, מתחננת לפני הפרדסן לקבל את המפוטרים לעוד שלשה ימים, לפחות. (למען הציל את כבוד ההסתדרות; וכבוד הפועלים הפקרו) אכן, מפא"י לשיטתה: מוסיפה לרגרג את מצפונו של האכר והחנוני במושבה נגד חילול הארץ ב„עבודה זרה".

ארגון הפועלים בחקלאים, עם כל היותו גוף הנום בידי הרוב למטרות „כבוש העבודה", מהווה בכ"ז נסיון ארגוני חשוב של הפועל בחקלאות השכירה. אפס, בלי פרספקטיבה למניעת ההתחרות בשוק העבודה והעלאה כלשהי של שכר העבודה — אין תוחלת לארגון מקצועי; טבע הדברים מחייב התקרבות הארגון להכרה זו. וע"כ משתדלת מפא"י להוביל את הארגון בחלום הידוע, בהחניקה כל איניציאטיבה מעמדית עצמית אצל הפועל החקלאי. הפועל החקלאי חייב ללמוד מהעבודה הזו; באחזו במקומות העבודה, עליו לבצר את הארגון מבפנים, לבוא במגע עם הפועל הערבי, וללחום על ארגון מעמדי בין־לאומי של הפועלים בחקלאות. בלעדי כך אין ערובה כלשהי לעמדה זו שנרכשה בחקלאות השכירה, והרי הדברים הוכחו כבר לא אחת ושתים.

בשיכון. — חולקו המגרשים לשכונת פועלים ג'. פקידי ההסתדרות ושאר „בעלי זכויות" הם אלה „שזכו" בגורל. הפועל החקלאי הפשוט נשאר גם הפעם מקופח באופן גס. פרומקין מכביה יפה וס.פ. ראל"צ נאה מקיימת.

במחנה הפליטים שוררת אכזבה. ההבטחות האלמנטריות לא קויימו. מצבם הסוציאלי והמשפחתי של הפליטים מחייב גישה אחרת, מזו המקובלת בלשכת העבודה. יש אמנם קשיים בהתקנת יחסים צבוריים עם אלמנטים בעלי אורח חיים שונה משל רוב הצבור, אך בדרכי איום וזלזול אינם נוצרים בשום אופן יחסים תקינים, והרי גודלים ליתפר לצבור במקום הזה, האין לנסות דרכים אחרות?

לקראת הבחירות. טרם ידוע מה יהא גורלן: לע"ע דוחים אותן למועדים קצרים. המנגנון ההסתדרותי אינו מוצא את השעה כשרה לכך. מאז ומכבר קיימת מחיצה בין המנגנון והצבור, ואולם הפעם גדולה פי כמה התמרמרות ההמונים נגד שיטת עבודתה של המועצה הזו; מכאן ההיסוסים לסידור הבחירות. ומאידך גורמת ההתמרמרות לתסיסה. אכן, רבו בעקב התסיסה „הרשימות האופוזיציוניות" למיניהן. האופוזיציה המעמדית בהסתדרות הציבה לה למטרה את איחודם וליכודם של הכוחות האופוזיציוניים בהסתדרות. אפס, היא לא תקפל את דגלה בפני אלמנטים, אשר תפקידי המלחמה של הפועל המעמדי טרם נהירים להם די צרכם. בארץ, בה העליה היהודית מהווה מוצא ומבוא לכל התפתחות כלכלית ומלחמה מעמדית, אין להסתפק באמרות נבובות על מלחמה מקצועית גרידא, ומתוך התעלמות מהעליה, כיסוד עיקרי במלחמה. כן, מחייבת עובדת קיומו של מעמד פועלים ערבי לקביעת עמדה מסויימת, ורק על יסוד בסיס סוציאלי זה ייתכן הליכוד של כחות האופוזיציה בהסתדרות. וכל המסתלק מדרך זו מסייע בידי האפרט המפא"י לנצח על פני הקבוצות האופוזיציוניות הללו — להכניען ולפוררן. איחוד הכוחות האלה מבטיח סיכויי פעולה רחבים וכל המשתמט מהחזית חוטא הוא כלפי הפועל המעמדי.

מרס, 1937. ישראל הלוי

תל־אביב

הרביזיוניסטים מבטיחים את שרותם למנצלים

עברו כמה שבועות מימי המשמרות ע"י בית דוד בת"א. העתונות היומית — על כוניה השונים — חדלה לכתוב בענין „הפוטש" הזה. מאות הפועלים, שגוייסו ונתגייסו בשעתם למלחמה למען דרישתם האחת הצודקת — לא לוותר על מקום עבודתם אצל הקבלן פלדמן בבנין דוד — רשאים לשאול: על שום מה ה„דממה דקה" גם מעל עמודי „דבר"?

פועלי הבנין בת"א גילו פעילות רבה וכוננות להלחם בעד דרישותיהם עד הנצחון, אבל הנהגת האגודה ומ.פ.ת"א, תחת לעודד את צבור פועלי הבנין במלחמתם האמיצה, עמדו בתוקף על דרישתם למסור את השאלה לבוררות. אחרי שבועות רצופים, לוכוחים בלתי פוסקים בעיריה, הוקמה ועדת הבוררות, שעברו עליה משברים שונים. וכבר נתקיימו ישיבות אחדות וה„דבר" מלא את פיו מים.

נציין, לפחות, סעיף אחד מגוף החוזה, שנחתם בין הקבלן וההסת' הרביזיוניסטית. הסעיף כולל בין השאר פיסקה אחת, האומרת: „הרביזיוניסטים מתחייבים לתמוך בקבלן, במקרה של סכסוך, או מריבה ע"י הבנין". ולא מענינת אותנו השאלה איזו הצדקה ניתנה לכך בועדה, ע"י הקבלן והרביזיוניסטים ולשם מה כללו הם את הסעיף הזה בחוזה. לנו חשוב פה לציין, שהמעביד אינו מסתפק בעזרת השלטונות, כוחות המשטרה העומדים תמיד במקרים כאלה „הכן" לרוצץ את גולגלתו של כל פועל, המעיז להלחם על זכות עבודתו. והנה אף הנוער „הלאומי" מבטיח את שרותו למעביד־המנצל וע"ס חוזה מפורש ומאושר כדת וכדין. ואילו הפועל המאורגן יוכל להסיק מכאן רק מסקנה אחת והיא: המלחמה עם כוחות השחור לא תוכתר בנצחון ע"י מסירת עניניו החיוניים של הפועל וארגונו להכרעת הבוררות. יש דרך אחת ויחידה למלחמה בכוחות הניצול — התגייסות המונים ובכוח הארגון להלחם עד הנצחון.

בר־חיים

חיפה

בין הצבעים בחיפה

לאחר הפסקת שנתים בינם ועד אגודת הצבעים אספה כללית. נמסר דין־וחשבון עלוב שעיקרו את העזובה הרבה השוררת באגודה. מספר חברי האגודה ירד מ־500 ל־280. השמירה על הסוג המקצועי נחלשה. גם בעניני מוסדות האגודה לא הכל בשורה. שלשה חברים יצאו מוועד האגודה ובמקומם צורפו שלשה אחרים, בלי ידיעת חברי האגודה. ישנם לקויים גם בשמירת התור.

תפקידיה העיקריים של האגודה — קבלת עבודות וחלוקתה. על פעולות האגודה בשטח הארגון המקצועי — הם מלהזכיר; היא גם לא עמדה בפרץ נגד הורדת השכר המבהילה.

חוסר העבודה באגודתנו גדול והפתרון היחידי אשר למנהיגי האגודה הוא: שליחת חברים למושבות ע"י לחץ אדמיניסטרטיבי. אמנם נכון הדבר, שלא יתכן פתרון רדיקלי לחוסר העבודה בשעת משבר. אבל מחובת הארגון המקצועי לשקוד על תנאי העבודה והארגון וזה לא נעשה. חלק מחברי האגודה שקוע מתוך יאוש ברפיסיום גמור עד שאינו רואה לפניו דרך אחרת בלתי אם שבירת האגודה.

מצב החברה גרוע אף כפה. לפני שנה מנתה האגודה 120 חברות ועכשיו — 60. וגם מצב של אלו קשה למדי. ואין כלל לדבר ביום על הדאגה להכנסת החברה לסוג מקצועי. (אמנם, גם לפני המשבר לא היתה דאגה לכך). המשכורת המאכסימלית של החברה היא 200 מא"י ליום, ללא כל התחשבות עם הותק שלה במקצוע.

באספת האגודה האחרונה השתתפו מעט חברות וניתנה ע"י כך ההזדמנות לחבר, התופס מקום חשוב בהסתדרות ובהנהגה המקומית לאסור, כי מוצדקת היתה התנגדותם של החברים, בשעתם, להכנסת חברות למקצוע. בשעת התרבותו לא נעשה ולא כלום ואין כנראה, רצון כלל לשנות סות.

לפתרון חוסר העבודה נתקבלו שתי החלטות: חילופים בעבודה ומשלוח אדמיניסטרטיבי של חברים למושבה.

יש לציין, כי חוסר הענין והאדישות שמגלים חברי האגודה לעניני אגודתם הוא הנותן להנהלת האגודה לעשות בה כבתוך שלהם, מבלי להתחשב כלל בדעת החברים, ומבלי לנסות בדרכי ארגון ובאמצעי פעולה תקינים יותר.

שושנה

«סולל־בונה» לשיטתו...

רמת־השרון

כידוע הוא, שמתפקיד ההסתדרות להגן על הפועל בפני המעביד הנצלן, להלחם למען שפור תנאי העבודה ובעד שכר הוגן. ונשאלת השאלה: כלום תפקיד זה אינו מחייב את ההסתדרות, אלא כלפי הזולת, כלפי המעביד בלבד ואילו כלפי פנים — מוסדותיה המשקיים היא — ההסתדרות פטורה מכל המצוות, וחיי הפועל מופקרים לשרירות לבה של הפקידות? מבלי שאענה תיכף יכול אני לומר בבטחה: אמנם כן! אין הפקיד במוסד הסתדרותי, המקבל משכורת גבוהה לאין־ערוך, מזו של הפועל החקלאי, מרגיש את עצמו חייב בשמירה על עקרונות מסויימים, החלים עליו. ויש שהוא עושה במוסדו, שהוא ממונה עליו, כבתוך שלו ואין מוחה. ולא קשה כלל להביא מחרוזת עובדות להוקעת יחסו של פקיד ההסתדרות כלפי הפועל.

ואילו אני, ברשימתי זו, אסתפק רק בתאור קצר ממעלליו של פקיד „סולל־בונה", הממונה על עבודות הכביש הרצליה—תל־אביב, מר פירונציק.

מסבה, שלא אדע מקורה, לא זכו פועלי רמת־השרון למצוא חן בעיני הפקיד פירונצ'יק. והנה הוא נוהג, בכל הזדמנות, להראות להם את נחת זרועו. מקפח את זכותם של פועלי־הלשכה המקומית בעבודות הכביש, מתחל ומתעלל בהם, כאילו היו הם עבדיו הנרצעים. לפי החוזה מגיע לפועלי הלשכה, שברמת־השרון, כ־25% אחוז מכל עבודות הכביש. והיה כי תפנו לפניו על קפוח או כי תדרוש ממנו רשות להציץ בחשבון ימי העבודה הכללי, בכדי לבקר את כמות העבודה, המגיעה לנו על פי החוזה, אין לו בשבילך תשובה אחרת זולת מהתלה גסה.

הפועלים, שהצליחו לאחר תלאות מרובות לחדור לעבודות הכביש, אינם יכולים יותר לסבול את היחס המחפיר של הפקיד־הנוגש ו...בורחים.

והנה דוגמאות אחרות. פירונצ'יק מוסר את גובה הסלילה לפועלים. מופיע אחר כך מהנדס הכביש ומשנה את המידה, פירונצ'יק, מבלי לחשוב הרבה, הורס את כל הסלילה — ועמלו של הפועל מה ישנה בעיניו? וכלום גזירה היא, שהפועל יפול קרבן לחילוקי דעות מקצועיים בין המהנדס והמשגיח? לפני חדשים מספר הזמין מר פירונצ'יק פועלים, מלשכת העבודה של רמת־השרון, לחפירת מעבר לשני גשרים. מבלי להתחשב בתנאי העבודה, המיוחדים באותו המקום — גזז שחור, ספוג מים ובוץ — הוא עמד על כך, שהעבודה תיעשה רק בקבלנות. לעבודה „מכניסה" זו סודרו פועלים מטופלי משפחות. העבודה נעשתה תוך זחילה במים וברפש עד הברכים. כשהפועלים מיוזעים עד העצמות מעבודה מפרכת, בימי סגריר בכיפי חמה. ולבסוף... „סידר" פירונצ'יק את חשבונם: 16 גא"י ליום... זהו שכרם בעד כל עמלם. והנני שואל: היתכן שכר ניצול כזה בעבודות מוסד הסתדרותי כ„סולל בונה"? כלום אין מוסד הסתדרותי חייב לדאוג, שהפועל המאורגן לא יפול קרבן לשרירות לבם של פקידיו?

בתור חבר ההסתדרות, תובע אני השלטת הסדר בעבודות הכביש, ריסונו של הפקיד פירונצ'יק ותשלום השכר לפועלי הגשרים כדי יום עבודה מלא.

ברנובסקי

התגייסו לבחירות
לכנסת ישראל
למלחמה נגד הקלרקליזם והתבדלות לאומית!

דפוס „ספר", תל־אביב | העורך והמו"ל: עו"ד י. קושניר

בעקבות הויכוח הפוליטי

נאומו של בן־גוריון במועצת ההסת' האחרונה לא גילה פני־הלכה חדשים לחבריו הקרובים. אולם מפתיעים היו גלוייו כלפי צבור הפועלים הרחב. דומני, זו הפעם הראשונה השמיע בן־גוריון את ה„אני מאמין" שלו בגלוי־לב כזה ובאמירה חותכת כזו, השופה ללא־כוחל ושרק. לזכותו של בן־גוריון יצויין: הוא הצטיין הפעם ברבוי הגלוי על הכסוי. וזו תמצית גלוייו: אוריינטציה על כוחות הריאקציה ע"פ שיטה וחשבון ותכנית.

כידוע, יש לו לבן־גוריון „אוריינטציה אנגלית". וזו משמעותה: אוריינטציה על פועלי אנגליה — לאו דוקא, כי אם ברית־אמונים עם הממשלה האימפריאליסטית האנגלית. וכך היא תפיסתו: ברצותנו להשיג את מבוקשנו (בציונות), הננו מצווים לסגל את עצמנו לכוח השליט בארץ, והשלטון, כידוע, בידי האנגלים — ולא אנגלים סתם, כי אם בידי שליטי אנגליה, נציגי ההון האימפריאליסטי. מכאן, שדרכנו מובילה אליהם...

זאת ועוד. עם כל היותו נאמן ל„אורינטציה האנגלית", אעפ"כ אין בן־גוריון דוחה כלל וכלל את „האוריינטציה הערבית". אך את זו — האוריינטציה הערבית — אין הוא גורס כמין ברית למלחמה משותפת בדכוי האימפריאליסטי. עמדה זו הן עומדת בסתירה גמורה עם „האוריינטציה האנגלית". אדרבה, בן־גוריון סבור שלכשנגיע לכלל הסכם עם הממשלה הבריטית, או אז נחפש גם דרך להבנה ושלום עם הערבים... במדה שזה לא יעמוד בניגוד לעניני ממשלת בריטניה. ואף זאת. לא ייתכן כל הסכם של שלום עם הערבים, בכלל, אלא עם האפנדים הערבים, עם המופתי וכת דיליה. ואין כל האמור בבחינת פירוש פולמוסי לדברי בן־גוריון. הן כה אמר בפירוש: עלינו להתקשר עם אותם החוגים, המייצגים את האומה הערבית כיום, ואשר בידם הכח וההשפעה בקרב הישוב הערבי. והללו מי הם? הוה אומר: המופתי, האפנדים, הפיאודלים.

ותצויין העובדה האופינית ביותר: מדי פעם בפעם היו מופיעים מקרב הצבוריות היהודית אישים וזרמים מסויימים, שבהרימם את קולם למען ברית של שלום עם הערבים, הם היו טוענים למען ההסכם „אפילו" עם האפנדים. (אפילו במרכאות כפולות). ולא כן בן־גוריון. הלה הקדים לקריאתו, למען השלום ויחסי ההבנה עם האפנדים, התקפה נמרצת על פועלי־ציון, המטיפים לשיתוף עם הפועלים הערביים, בהוקיעו את סיסמתם כסיסמת שוא. בן־גוריון מסתייג מסיסמת „הארגון המשותף". בנידון זה הוא נוטה לשנוי־ערכין גמור ביחס להשקפותיו בעבר. וכמתחטא המתודה בצבור, כן הופיע בן־גוריון מעל הבמה של מועצת ההסת', בהתוודותו על „חטאת נעוריו". כי על כן, אז, לפני שלש־עשרה שנה, האמין לתומו, כי רק הפועל הערבי הוא בן־בריתו הטבעי של הפועל היהודי. ואילו עתה... הנו מוכן לברית שלום גם עם האפנדים. ביתר דיוק: דוקא עם הריאקציה האפנדית. ודוק: לעמדה זו הן לא „ירדו" אף ה„ליברלים" היהודיים.

„אורינטציה על אנגליה" ז. א. על הממשלה האנגלית האימפריאליסטית. „שלום עם הערבים" — ז. א. עם הריאקציה האפנדית. ואם להוסיף כי גם בישוב היהודי קו האוריינטציה שלו על השלום והאחדות הלאומית — הרי התמונה נראית ברורה למדי: שיתוף עם הריאקציה לכל אגפיה — זו תכניתו של בן־גוריון. ותכנית זו עוד תישא עליה שם „א"י העובדת", „ציונות סוציאליסטית". אכן, סוציאליזם משונה מאד!..

ואילו, אנחנו עומדים ותוהים: כלום ייתכן הדבר? הקמת מפעל פרוגרסיבי, יצירת מעמד פועלים גדול ומאורגן, הקמת תעשיה וחקלאות מודרנית על בסיס של תנאי עבודה הוגנים, חוזים קולקטיביים וכו' — כלום ייתכן לשלב את היעודים האלה בברית עם האימפריאליזם והריאקציה האפנדית? על מה תתבסס, איפוא, ברית זו?

משבא סמילנסקי להטיף ל„הבנה ושלום" עם האפנדים — יש לו יסוד לכך. האפנדי הערבי אינו רוצה בעליה יהודית ואילו בני חוגו של סמילנסקי אף הם רוצים בעליה מצומצמת, בפיקוחם של אנשי ההון. בנקודה זו ניתן להתפשר לאפנדים משני הלאומים, בקשרם ברית נגד המתיימרים ל„הציף" את הארץ בעליה יהודית חפשית. ולהלן. מה האפנדי הערבי איננו מרוצה מהאינדוסטריאליזציה של הארץ, אף אנשי סמילנסקי כך, שכן ניחא להם באינדוסטריאליזציה מצומצמת. והעיקר: מעמד האפנדים — כערבים כיהודים — סכנה אחת משותפת צפויה להם, עקב גידולו של מעמד הפועלים המאורגן בארץ. שבירת ארגון הפועלים הופכת להיות מטרתם המשותפת. וכי יש לך אמצעי בדוק יותר לזווג בין הדבקים ממציאות אויב משותף? ועל כל אלה סבור סמילנסקי, שבעלי ההון היהודיים בידם לשחד את האפנדי. הוא מרויח על חשבונם. ואם נוסף לכסף שהנו מקבל יקום גם השיתוף במלחמה כלפי סכנת הפועל המאורגן והתפשרותם ביחס לעליה והאינדוסטריאליזציה — הרי לך פלאטפורמה ל„הבנה" ו„הסכם של שלום".

ואילו בן־גוריון, הטוען בשם צבור הפועלים והנשבע בשם עליה המונית גדולה וצרכי התפתחות וקדמה, איזוהי הדרך, חושב הוא, להגיע לכלל הסכם עם כבוד מעלת המופתי? כלום ע"י מתן באקשיש? אבל את הבאקשיש יכולים להעניק בעלי הון יהודיים, קוני קרקעות, מייסדי חברות תעשיתיות וכו'. ומהו הפצוי אותו תתן הסתדרות העובדים? אכן, יש פצוי שההסתדרות מוכנה לגמול לאפנדים וגם הענק תעניק אותו למעשה: הסתייגות מעם הפועל הערבי, אי־שיתוף אתו. גדולה חמת האפנדי על הפועל היהודי „המתפרץ" ארצה, בערערו את אשיות המוסר והדת, את המסורת והמנהגים המקובלים ובהשליטו דימורליזציה, שביתות וסוציאליזם. ושבעתים תבער בו חמתו, בנסות הפועל היהודי לשתף את הפועל הערבי בארגונו ממש. אך מה ממש בתגמול זה נוכח המציאות האכזרית. הן עצם מציאותו של פועל יהודי בארץ תשפיע על הפועל הערבי להתעוררו לחיי הכרה ומלחמה על דרישות שכר ותנאים הוגנים ויחס אנושי מצד המעביד. הן העליה היהודית כשלעצמה משנה את תנאי החיים בארץ. שכר הפועל הערבי, במחוזות „הנגועים" בעליה זאת, עולה כדי 10—15 גא"י לעומת 5—6 גא"י במחוזות ה„נקיים" וכנגד 2—3 גא"י בסוריה ובמצרים. ה„תגמול", שההסתד' יש לאל ידה לגמול לאפנדי הערבי, דיו למען הפר את שיתוף הפעולה עם הפועל הערבי. אך אין בו כדי הסכם של שלום עם האפנדים!..

והפועל הערבי? בבוא בן־גוריון להטיף להסכם עם האפנדים הוא נוהג מעשה פוליטיקאי ריאלי, אשר כל מעשיו שקולים ומדודים המה: „הם — האפנדים — הנם נציגי האומה הערבית כיום". אליבא דבן־גוריון אין כאן כלל שאלה: כמה ייארכו ימי מנהיגותם, וכי אין ביכלתנו לקצרם בתכלית ע"י בידודם הפוליטי של הפועלים והעמלים הערביים ממחנת הריאקציה וארגון הפועל הערבי על יסודות מעמדיים.

בן־גוריון מודה, אמנם, שהפועל הערבי מרויח מהעליה היהודית במובן הכלכלי והסוציאלי; שכר עבודתו עולה, תנאי עבודתו משתפרים ואף כוחו, כגורם פוליטי־סוציאלי, עולה ומשגשג, בעקב העליה הגדולה של יהודים, של המוני עובדים העולים מארצות עם רמת חיים גבוהה. אבל... אבל — טוען בן־גוריון — כלום ראיתם מימיכם פועלים שלא יתנגדו להגירה מחו"ל? פועלי אמריקה התנגדו ומוסיפים, פועלי אוסטרליה — אף הם כך ופועלי צרפת מאז ומכבר מביטים בעין רעה על הגירת פועלים מאיטליה ומבלגיה וכו'. העובדה לגופה אינה ניתנת לערעורים. אך כלום הרי ההגירה לאמריקה, אוסטרליה וכו' כהרי ההגירה לארץ־ישראל? כלום ראיתם מימיכם הגירה המונית, הגירת המוני עובדים ופועלים מארצות עם רמת־חיים גבוהה יותר לארץ בעלת רמת־חיים נמוכה יותר? כלום ראיתם הגירת עובדים, כזו של ארץ ישראל, היוצרת רמת חיים, דרגת־שכר, תנאי עבודה הוגנים יותר, מאלה ששררו בארץ לפני בואם?

בן־גוריון טוען: פועל לעולם לא יאמיר את זכות בכורתו בעד „נזיד־עדשים" של ריוח כלכלי. וזאת לדעת: לדידיה בן־גוריון, המושג „בכורה" אינו מצוי כלל לגבי הכרה מעמדית, סולידריות פרוליטארית, התפתחות סוציאלית חפשית. ולא פלא הוא, הלא גם ב„רחוב היהודי" הוא אינו מפליג בהערכת כגון אלה. בן־גוריון הוא נאציונליסט. לא במובן זה, שהוא יודע להעריך ולהגן על עניניהם הלאומיים הריאליים של הפועלים, על חופש ההתפתחות הלאומית של עמו וכו'. לא זאת. הנאציונליזם של בן־גוריון — ושל מפא"י בכללה — גורס את רעיון הלאומיות, העצמאות הלאומית והשמירה על ה„אופי הלאומי" כמטרות בפני עצמן. בן־גוריון תוהה: כלום יימצא פועל ערבי, אשר ימכור את זכות בכורתו הלאומית — הזכות לחיות כערבי בארץ ערבית, ליהנות בלי הפוגות מזיו ה„שכינה" הערבית, אשר יגיה מבעד לאפלת השעבוד הפיאודלי הערבי — תמורת „נזיד עדשים" של: דרגת חיים גבוהה יותר, תנאי עבודה משופרים יותר, תמורת סכויי ההתרחבות של בסיס מלחמתו החברותית־המעמדית לשחרורו הסוציאלי? והוא — בן־גוריון — משיב בשלילה פסקנית: לא, כדבר הזה לא אירע בהיסטוריה. אך בנוגע להיסטוריה, אין זאת כי כח הזכרון אצל בן־גוריון לקוי במקצת. בעבר הלא־רחוק ביותר חזינו בהתקומם הפרולטריאט בארץ גדולה אחת, ובבטלו את השעבוד הסוציאלי, הוא כבש את השלטון המדיני בארצו. וזה נעשה בעצם ימי המלחמה העולמית, בהיות גורל מולדתו נתון בכבוש־הקלע; ובחוללו את המהפכה הסוציאלית ידוע ידע הפרולטריאט, של אותה מדינה, בודאות נאמנה שע"י כך מסתכנת עמדתה הצבאית של ארץ מולדתו, וצפויה לה תבוסה קשה מחרב האויב מבחוץ. אף־על־פי־כן בחר בדרך המהפכה, בחתרו לקראת שיחרורו הסוציאלי הוא ויתר על נצחונה הלאומי של מולדתו, והגדיל לעשות. הפרולטריאט הזה הלא הוא הפרולטריאט הרוסי, אשר חולל את מהפכת אוקטובר.

פועלי גרמניה היו פקחים יותר, „נאמנים" יותר ל„בכורה" הלאומית והגיעו... לשלטונו של היטלר ול„גרימת תותחים במקום חמאה"...

מהי הסכנה הצפויה לפועל הערבי, עקב העליה היהודית? כלום אבדן אפשרויות להתפתחות לאומית, נישול ממקורות עבודתו, או שמא דחיקתו ל„עמדות בינים", או ה„סטדיות הסופיות" בייצור? וכו'. לא ולא! לו גם יתערו בארץ הזאת 4, 3, 2 מיליונים יהודים, יוסיף הישוב הערבי בארץ להתקיים כגוף לאומי מוצק בעיר ובכפר. בהיותו מיוצג בכל ענפי העבודה הראשונים וקשור בהיקף רחב־מדות של טריטוריות, בעלות אוכלוסיה ערבית „טהורה", „מדינות ערביות" עם אפשרויות רחבות להתפתחות לאומית. ערבי הארץ לא יוכלו ליהפך ל„מיעוט לאומי", כגון המיעוט הלאומי היהודי בארצות שונות. אדרבה, העליה היהודית תזרז את קצבם של תהליכי ההתפתחות המודרנית בחיים הערביים, תחיש את דופק ה„חיים הלאומיים" ותכוון את ה„תרבות הלאומית" לאפיקים סוציאליסטיים, ההולמים את עניניו החיוניים של הפועל הערבי.

האפנדי הערבי עוין את העליה היהודית, אבל התנגדותו לה אינה נובעת מנימוקים נאציונליסטיים מפשטים, אלא מתוך עניניו המעמדיים החיוניים ביותר, אשר הם־הם מקיימים יסוד מוסד להשקפתו הנאציונליסטית. העליה היהודית אינה מסכנת את התרבות הערבית ואף לא את קיומם הלאומי של הערבים, אלא שהיא מסכנת את ה„מסורת" הלאומית המקובלת, את שלמות הרקמה התרבותית הקיימת ובראש־וראשונה תערער את מבנה החברה הערבית על צומת היחסים הקיימת בה. ובכל אלה מעונין המעמד השליט בישוב הערבי — המעמד השליט! — ולא ה„ערבים" סתם.

ואילו הפועל היהודי, שאיפתו לעליה רחבה אינה כרוכה באיזו תשוקה ל„מלכות ישראל". כל שכן שאינו מוצא לו ענין מיוחד לשמירה על „פרסטיג'ה לאומית". העליה — תנאי מוקדם לבנין מרכזו הטריטוריאלי. המרכז הטריטוריאלי — זו שאיפתו ההיסטורית של הפועל היהודי להבראת מבנהו הסוציאלי של העם היהודי; הוא מקיים את המהפכה הפרוגרסיבית בחיי החברה היהודית, בהעלותו את כוח הפועל ובסייעו לשחרורם של ההמונים היהודיים מלחץ התהליכים המורדים, הפועלים בכלכלה היהודית (דחיקת רגלי הפועל היהודי מענפי ייצור רבים, בידודו המוחלט מענפי־היסוד של המשק וכו') עניניהם הלאומיים הריאליים של ההמונים הערביים שלובים בהתפתחות העליה היהודית לארץ־ישראל ואינם עולים בקנה אחד עם עניניהם הלאומיים של אלה הנלחמים בה. וכאן נוהגים מיד להצליף בשאלה: מדוע זה מחזר הפועל הערבי אחרי האפנדי, בהתנכרו לפועל היהודי? ונזכור נא: לפני 10 שנים נראו רישומי תסיסה עצומה בשורות הפועלים הערבים. „פועל יהודי ופועל ערבי — אחים לגורל המה" סיסמה זו היו לה מהלכין במחנה הפועלים הערבים, כסיסמה הפופולארית ביותר. ואירע גם שב"כ פועלים ערבים, משכם ונצרת, הגיעו לחיפה ולירושלים על מנת להפגש ולהתדבר עם הפועלים היהודים. באותו הזמן הפועל הערבי, אם גם לא דחה לחלוטין, עכ"פ לא העדיף את העמדה הנאציונליסטית ל„שמירת האופי הלאומי" על פני האינטרסים החיוניים, הריאליים שלו. ומה נעשה אז ע"י ההסתדרות למען עידוד התסיסה הזאת, למען כוונה לדפרסים מסויימים, למען הדריכה באפיקים הדרושים והפיקה ממנה את התועלת הדרושה לפועלי שני העמים. הנהגת ההסת' דחקה את הפועל הערבי בקש, ולא הכניסתו אל בין שורותיה. הסתדרות העובדים העברית הפגינה בכל שטחי פעולתה את נאמנותה לקו ה„אחדות הלאומית", טפחה את שיטת „המשמרות הלאומיות" וכו'.

וזו התשובה למשיגים. וכי היא טעונה פירושים? אחרי כל האמור, כלום לא ברור, כי הנהגת ההסתדרות, היא־היא שאפשרה לאפנדי להשליט את השפעתו על הפועל הערבי, היא־היא שגרמה להנכרותו לפועל היהודי, בהתמכרו לשבט מעבידו. אכן, הוזנח הרבה. והננו נתרנים כיום בפני יחסים מסובכים. ומה שנדרש כיום, הריהו כיוון מעשי ההסתדרות לתיקון המעוות. תחת זאת נוטע בן־גוריון — ואתו ההנהגה המפא"ית כולה — הכרה ונטיה בשורות הפועלים היהודיים, לראותם בקיים המעוות את הטבעי והבלתי־נמנע: „הפועל הערבי נגדנו. לבו עם הלאומיים שלו, במקום מו"מ עם הפועל הערבי נפנה ישר לאפנדי".

לא, חברים, את האפנדי אולי תוכלו לשחד על ידי ויתורים שונים למיניהם. ויתור על אופיו הפרוגרסיבי והמשחרר של מפעלנו, הסתלקות מהעליה העובדת, נכנעות לשוביניזם של השכבה הפיאודלית — אך לא זו הדרך! ובדרך זו לא נלך! בדרך זו לא ימצא הפתרון! עם הפועל הערבי נוכל להתאחד, אלא אם נשבור את „החזית הלאומית" שלהם ושלנו ובהתייצבנו במערכה משותפת להגנת האינטרסים הריאליים של פועלי שני העמים.

ברית־אחים בין הפועל היהודי והערבי, חזית מעמדית עצמאית של הפועלים — זו הדרך!

ז׳ אברמוביץ

עם ספר „השומר"

עם ספר „השומר"

עם יובל השלשים לייסוד „השומר" הופיע ספר, בו מכונסים פרקי זכרונות ממגילת החיים והמלחמה של חברי „השומר".

„השומר" התקיים באופן רשמי מ־1907 עד 1920, ועד בכלל, אך באופן בלתי רשמי קיומו נמשך עד 1930. הספר כולל חומר עשיר ומגוון, המתחיל עם תקופת הייסוד ומסתיים ב־1917. עם שנה זו תם החומר, וכלום אז נצטנפה גם מגילת „השומר"? התקופה, המתחילה ב־1917 וגומרת ב־1930, אינה נופלת כל־עיקר בחשיבות פעולותיה ובערך חוויותיה ומפעליה, מאלה השנים שקדמו לה. הבה, נפרט תאריכים אחדים, אשר כל אחד מהם כרוך במפעל זה או אחר, שרישומו עוד טרם נמחה, בסמנו תחנה מסויימת בהשתלשלות תנועת „השומר": ההתישבות העובדת בגליל העליון, מאורעות כפר־גלעדי ותל־חי, ומיד לאחריהם ייסוד „גדוד העבודה", מפעל ההתישבות בגוש נוריס, שהוגשם חדשים מספר לאחר פרעות 1921 והתקוממות בית־שאן. הן כל אלה קשורים עם „השומר", כי בידי חבריו עוצבו ואורגנו. נוסיף עוד את פרשת המלחמה, אשר הכריזה „אחדות־העבודה" כלפי „השומר", בשנת 1927, שכתוצאה ממנה הוצאו חברי „השומר" מההסתדרות.

ולבסוף, מאורעות הדמים של 1929. התאריך האחרון הוא פרק מאלף מכמה בחינות וראוי שנייחד לו שורות אחדות.

כל כוחות ההגנה, שנתגייסו באותם הימים מחיפה ומת"א, רוכזו בירושלים. את חברי „השומר" לא שיתפו בהגנה, לפחות, נמנעו מלשתפם בימים הראשונים לפרוץ המאורעות. אולם, ככל שהחמיר המצב, כן נתרבו התביעות מכל נקודות הארץ לחברי „השומר". והחברים נענו. ואמנם, מציאותם הורגשה מיד. בחיפה, ובכל שאר הנקודות, אשר חברי „השומר" היו אחראיים לבטחון שמה, הופעתם עודדה, אמצה, השליטה רגש בטחון. אכן, הגנת חיפה — פרק מאלף, אשר טרם הגיעה שעתו לפרסום. ולעומת זאת ירושלים, שם חברי „השומר" לא שותפו, נתנה את רמת־רחל השרופה, תלפיות שבחלקה הופקרה ומחצית תושביה עזובה, ומקור־חיים, בית־וגן, בית־הכרם, שכונת־הגורגים וכו', אשר התחולל שמה הן עדיין זכור עמנו.

הדגניות נתרוקנו מנשיהן וילדיהן, אשר מיד הוחזרו שמה, לפי דרישת חברי „השומר", שנשלחו להגנת הנקודות ההן. כאמור, עוד רב הוא החומר הראוי להארה, ולאו דוקא מימים רחוקים, כי אם מימי העבר הקרוב ביותר, שהדם טרם נמוג ורישומם עוד לא נמחה. ובפרט, ראויים היו הדברים להעלות על הניר, דוקא בימים אלה ימי השפל והדכאון, אשר אפפו את כל הישוב היהודי השרוי באפס בטחון.

אולם, האמת ניתנת להאמר. גם ימי התקופה הראשונים, ימי ה„בראשית", אף הם לא זכו להארתם המקיפה והממצה. אני מתכוון לאותם הימים, כשרעיון „השומר" עדיין פרפר בחתולי הזית־נעורים נועזה, בטרם היה לעובדת חיים.

הדבר היה לפני הפגישה אצל בן־צבי, החברים, ובראשם ישראל שוחט, עבדו אותו זמן בסביבת שפיה־זכרון־יעקב, במקום שם גמל הרעיון, בחרגו לראשונה מכלל הזיה. ישראל שוחט כתב אז דרמה והחברים התכוננו להציגה. אלא שכאן קפץ רוגזם של האכרים ובעזרת פקידי הפיק"א סוכלה האיניציאטיבה. ולהלן, במלחמת הבחירות לקונגרס הציוני, היינו מצווים להכריע בין שני המועמדים — ישראל שוחט וי. בן צבי. החברים הכריעו לצד הראשון. ומפה לאוזן נמסר אז, כי ההכרעה לצד ישראל היתה ערוכה במחשבה תחילה, כדי לאפשר לו את הנסיעה לחו"ל, בקשר עם תכנית מסויימת. בהזדמנות נסיעתו לקונגרס היה צריך י. שוחט להפגש עם אישים ידועים, בעלי יכולת, למען השגת האמצעים הדרושים לגישום „הרעיון". פרטי הדברים האלה והשתלשלותם, משום־מה נשמטו מתוך הספר. כמו־כן, מן הראוי היה להעלות את זכר הפגישה שנתקיימה בין ישראל שוחט ובין אוסישקין. הלה הוקיע את י. שוחט כבעל־הזיות. ברשימתו, שפרסם בספר „השומר", מציין הח' י. שוחט, כי אמנם נעזר ע"י אוסישקין, אך אינו מפרש מתי ניתנה עזרה זו, והלא עובדא היא, כי העזרה הגיעה בהיות „השומר" כבר לעובדא חיה; לאחר שתי שנות התלבטות קשה, באפס אמצעים, בחוסר מכשירי הגנה והתאבקות איומה עם תנאי הסביבה, יחסי הנכר, הסתגלות לטכסיסי המתנקש מהמארב ובהיבצר מאתנו לתת אחריות מלאה, במקרה של גנבות, לאף נותן עבודה. — — —

חסרה בספר גם הערכת היחס, בו נתקלה השמירה במושבות. הן לא מרצון, ואף לא מתוך הכרה, נתקבלו חברי „השומר" לשמירה. רק במקרים חמורים ביותר, בהתגבר הסכנה, משתכפו ההתנקשויות, בלית־ברירה, הוזמן אז „השומר" לקבל על עצמו את „השמירה". לא כאן המקום להרחיב את הדבור בזה, אולם, יצויין הדבר, כי השמטות אלה ושכמותן יש שהן פוגמות קוי אופי חשובים בדמות התנועה.

בעתונות של הימים ההם — „האחדות" מיסודם של „פועלי ציון" ו„הפועל־הצעיר" — נשמר חומר רב על דבר כנוסי האכרים בחדרה, רחובות וראשון, בדיינם על מסירת השמירה ל„השומר". אגב הדיונים האלה מובע יחס הזלזול לגבי „השומר". אך פי כמה הרע היחס מצד אכרי הגליל התחתון. להערכה כנה ויחסי־חבר נאמנים זכה „השומר" מצד מפלגת „פועלי ציון", אשר הוא עצמו בשר מבשרה. רק יחידים מבין חברי מפלגה זו, גילו יחס של משטמה ל„השומר", שמקורה באי־יכלתם להסתגל אליו מהיותם מוגי־לב. בן־צבי הגדיר נכון, באמרו כי בקרב פועלי ציון נוצרה אוירה אשר גדלה וטפחה את „השומר". ואילו, המפלגה היתה ל„השומר" מקור לגיוס כוחות נוספים במקרים דחופים. לקריאתה היו מתלקטים חברים מכל הארץ, בהצטרפם לעזרת „השומר".

בניגוד ל„פועלי ציון", היה יחסה של מפלגת „הפועל הצעיר" ל„השומר" שלילי בתכלית השלילה. רק יחידים מהפוה"צ גילו הבנה ואף הצטרפו ל„השומר". נציין, לדוגמא, את אליעזר שוחט, שנמשך יותר ל„השומר" מאשר לקבוצת מפלגתו. ואותו יום שהוא עזב את שורות „השומר", הוא גם אחרון יומו לפעילותו הצבורית בכלל. אולם, מפלגת „הפועל הצעיר", בתור שכזו, נלחמה ב„השומר" עד חרמה, בהבאישה את שמו בין חבריה. למען הבנת תפיסתו של חבר הפוה"צ, מן השורה, את „השומר", בימים ההם, נציין, לדוגמא, את דברי חיים פיינברג, חבר הפוה"צ, בנמקו את התנגדותו ל„השומר":

„גליל היה פלח קסם בשבילנו. אני וחברי גרינפלד עברנו את הגליל לפני שנתיים ברגל ורישומו העז נחרה בלבנו לתמיד. לפני חצי שנה סר מנדיל פורטוגלי לבן־שמן. אבל אז לא עלה בידו לעשות נפשות לרעיון השמירה, בבן־שמן השקטה, במקום שם הפועלים עבדו בתנאים פחות או יותר טובים. שרר מעין רגש של פחד בפני הגליל, בפני התנאים הקשים של השמירה בלילות, ובפני המלחמה המתמדת בגנבים. רק חברי גרינפלד (לא היה חבר הפוה"צ — ב־י.) הושפע אז מדבריו של פורטוגאלי ודבר על לבי שנעזוב את העבודה ונצא לשמור. אבל היחס השלילי, שבו התייחס אז צבור הפועלים לשמירה, הפיסוק השגורה, כי באנו ארצה על מנת לעבוד, והשמירה טובה בשביל הולכי בטל — דעה זו הכתה שרשים גם בי ולא יכלתי להשתחרר ממנה".

„הפועל־הצעיר" הוקיע את קלונו של חבר „השומר", אשר מאס בחיים, לאחר שנגזלה ממנו פרדתו או סוסתו. „אש וגפרית" ניתכו על ראש „השומר־ניק" על שום תכונתו זו. ולא פחות מזה נואצו אנשי „השומר", על שום למדם את השפה הערבית. גם כיום מעטים המה הפועלים, אשר הקנו לעצמם ידיעות בערבית, כל שכן אז. האחד, אשר ידע את השפה הערבית קרוא וכתוב, הרי זה היה ישראל גלעדי. כלנו התאמצנו לסגל לעצמנו, לפחות, את הדבור בשפה זו, בשאפנו גם להכיר את חיי הערבים מקרוב, להבין למנהגיהם, לחדור למסתרי ההווי שלהם, להרוס את מחיצות הנכר שחצצו בינינו. לתכלית זו לבשנו גם אבעיה, קפיה ועגאל. ראשית, משום שתלבושת זו היתה נוחה יותר לתנאי הנדידה. האיביעה היתה משמשת לנו מזרון ושמיכה כאחת. ועוד טעם היה לדבר: התאמת התלבושת לרוח הסביבה היה בה כדי להחליש במדת־מה את רישומי הנכר הטבועים עלינו, אשר לא היו רצויים ביותר ביחסינו עם ערבי הסביבה ובבקורינו במשכנות הבדואים.

לעומת התקפתו של „הפועל הצעיר", שהלכה אגב והתגברה, הודיע ועד „השומר" במכתב־גלוי שנדפס אז ב„אחדות" (עתונם של „פועלי ציון") לחברי „השומר" לבל יוסיפו להיגרר לויכוח, העלול להזיק ל„השומר", בתורת יחידה צבאית בלתי ליגאלית.

אכן, כמה מאמצים נפשיים, סבילות וכח אחריות נדרשו מחברי „השומר", למען יבליגו על זו הבקורת הנבובה וקיתונות השופכין שניתכו על ראשם. אך הזמן פעל לטובתנו. מה ממש היה בדברי הקטרוג שהופצו תכופות מעל דפי הפוה"צ. בעוד שבנקודות הישוב של חברי „הפועל הצעיר", עם כל רוח בלתי־מצויה, נזקקו לעזרתם של חברי „השומר". וזאת לדעת, כי בימים ההם עוד טרם שלטה שיטת „המחזוריות" במהומות (אחת ל־7—6 שנים). כל שנה וצרור פגעיה ופורעניותיה ו„השומר" חש לעזרה לכל מקום ונקודה ולא נרתע בפני שום סכנה, כקטנה כגדולה.

ותמוה הדבר: למה אין מכל זה אף שמץ בספר „השומר"? והרי כל הפרטים האלה מוסיפים קוי אופי חשובים לדמות התנועה, לאופי התקופה, להשתלשלות המלחמה החברותית. כלום מפני שצריכים היו להתאים את הספר לרוח מפא"י, היה הכרח להעלים עובדות אלה או אחרות. (עוד זכור עמנו דבר הוצאת ספר העשור ל„גדוד העבודה", שריח ה„קאזונשצ'ינה" הקרושה נודפת מכל עמוד ועמוד שבו).

ואין זה אלא פרט מהכלל. הן הסכנו לתופעות נפסדות מאלה. הנה מנהיגי ההסתדרות מעלים עתה את זכר „השומר", בקשרם לו כתרים. אך כלום אין בכך משום סלוף דמותה של התנועה, בהעלימם מאת הנוער הארצישראלי את המקור, ממנו שאבה התנועה את חיותה, את רעיונה ואת אומץ רוחה, את דמותו של ב. בורוכוב, יוצר התנועה הציונית הפרוליטארית. (שספריו הם בחינת „תורה זרה" למדריכי הנוער המפא"י), אשר הורה לנו את ההגנה העצמית, וציווה עלינו את ההקרבה האישית על טוהר הרעיון ואת ההתנגדות לדכוי השלטון ומבעירי הפרעות למיניהם, גם אם זה כרוך במאסרים ובבית־סוהר... הן זו תכונתו האופינית של „השומר", כי לא נשבה לקסם „הפנה השקטה והתנאים הטובים פחות־יותר" (כלשונו של פיינברג).

אף־על־פי־כן ראוי הוא ספר „השומר" להערכה. מקופלים בגווילו יריעת חיים עשירה, מאויי דור שלם, השתלשלות מפעלי „השומר", החל מהקבוצה, מיסודה של מניה (פרט שאף הוא כאילו נשתכח), דרך התפתחות ארכה. הספר יכיל בו חומר עשיר מהגיגי החברים, אשר מבלי ראותם בשמירה משלוח־יד קבוע, אף־על־פי־כן לא הרפו ממנו, מתוך רגש אחריות להגנת הישוב העובד, קשירת קשרים עם הכפר הערבי ומאמצים למען יצירת הבנה הדדית בין עמלי שני העמים.

בספר „השומר" מכונס גם חומר מלא ענין, המעיד על תפקידה של חברת „השומר". היא חיה את חוויות „השומר" עד תומן. בהכרה מלאה נשאה בעול תפקידיה ותמלא את שליחותה באמנות.

אגב קריאה בספר על מסיבות השמירה, מבלי משים עולים וכובשים אותך קטעי זכרונות מהימים ההם, הדי העבר הרחוק, הדי חייו של „השומר", חיים שבעי תלאות ונדודים וסבל רב. בכמה מאמצים עלו לו ל„השומר" ימי הסתגלותו הראשונים לשמירה ואח"כ — — — לילות אופל, התנקשויות מן המארב, פגישות עם השודדים, על יד הקיר במושבה, ובמערה השדות ועל כולם סבלות „השומר" מאנשי הפארר, אשר בברחם מהחזית, היו פושטים בכרמים וניזונים מפרים, כי לא הורשו לשוב לכפר לחייהם הנורמליים.

(סוף יבוא) בן־יונבד

במפעל הספרות הסוציאליסטית בערבית

קאול־אל־חאק [דבר האמת]

במה לפועלים ולפלחים

קובץ־מאמרים

בתוכן: 1) לביקור משלחת־פועלים מאנגליה; 2) בעקבות המאורעות ותוצאותיהם בעיר ובכפר; 3) למען מפעל הספרות הסוציאליסטית בערבית; 4) מעדותו של הח' אברמוביץ בפני הועדה המלכותית; 5) הלאומיות מהי? (שיחה לפועלים ולפלחים): א) מה משוחחים על הלאומיות בכפר, ב) מה משוחחים בעיר, ג) הסוציאליזם והלאומיות, ד) הלאומיות של האפנדים בעולם, ה) הלאומיות של האפנדים בארץ־ישראל, ו) הלאומיות של הפועלים והפלחים, ז) הסוציאליזם והפאשיזם, ח) סיכום.

תכנית פעולתנו

תכנית המפעל לספרות סוציאליסטית בערבית: א) עתונות לפועלים ופלחים ערבים, ב) ספריה עממית פופולארית.

העתונות, בהשתתפות סופרים יהודים וערבים, תשמש במה למלחמה בשנאת־העמים והתעמולה הנאצית־הפאשיסטית, המתפשטת ומרעילה את החיים בארץ; במה לבירור שאלות החיים של ההמונים היהודים והערבים, תנועת שחרורם הלאומי והסוציאלי, התקדמותם החברתית ועתידם המדיני בארץ; במה לטיפוח ההבנה ההדדית והכשרת הבסיס ליחסי השיתוף ההדדי של המוני שני העמים.

חוברות הספריה העממית תהיינה מוקדשות להסברה שיטתית ויסודית יותר של התנועות החברתיות בעמים, בעיות ההתקדמות החברתית והלאומית, מגמות העליה, הציונות וריכוז ההמונים היהודים בארץ, התנועה הלאומית הערבית בארץ והארצות השכנות, בעיות הפועלים היהודים והערבים, יסודות הסוציאליזם והשיתוף הבינלאומי. כל חוברת תהא מוקדשת לנושא אחד.

משנוכחה הריאקציה הערבית, שאין בכוחה להרוס את מפעל העליה וההתישבות היהודית על ידי רצח־פוגרומי, בצירוף הסתה דתית ועלילות על חורבן כלכלי של ההמונים הערבים, התרוששותם ונישולם בעקב העליה היהודית — היא נוקטת עתה בנשק האיום ביותר של ההסתה הלאומית הפרועה. היא זורעת רעל שוביניסטי איום, בהעמיקה את התהום של שטנה בין ההמונים היהודים והערבים — כשהיא נתמכת על ידי גורמים מדיניים־ארציים, סוכני היטלר ומוסוליני, ופוליטיקה שוביניסטית של חוגים יהודים מסויימים. מול ההסתה הלאומית הכרחי לקיים ולפתח מפעל הסברה אמיצה, המונית ורחבה.

צריך להשמיע מלת־אמת מסבירה, אשר תחדור לכל כפר וישוב עירוני ערבי. צריך לשבור את ההסגר של ההסתה הלאומית ולהרוס את המצור של התעמולה הנאצית־היטלריסטית, החודרת יום־יום בעזרת ההנהגה האפנדית לישוב הערבי. לעומת השטנה והאיבה הלאומית צריך להשמיע את קול האמת הסוציאליסטית שבמפעל הציוני. דרושה הסברה והסברה כנה רחבה והמונית. ועל כן חונך מפעל הספרות הערבית.

הספרות מוכרחה להיות סוציאליסטית מתקדמת, באשר היא מכוונה להמוני העם הערבים הרחבים, להמוני העמלים בעיר ובכפר. רק ספרות זו יכולה לגלות את כל האמת שבמציאות הלאומית והחברתית הערבית על כל הצללים והאורות שבה, רק היא יכולה להוקיע בלא פחד את כל הפגרנות, השעבוד הפיאודאלי האכזרי והבערות. ספרות סוציאליסטית הקשורה ומקושרת עם עניני החיים, העבודה והארגון היומיומיים של ההמונים העמלים, רק היא יכולה לקלוע למטרה לעומת ההסתה הלאומית האפנדית־היטלריסטית.

מפעל הפעולה ההסברתית, אשר יעורר גם את האיניציאטיבה למוסדות ארגון ועזרה הדדית. מפעלי תרבות שיתחברו לפעולה מעשית וקונסטרוקטיבית, יקיימו את התעודה לליכוד כוחות בשביל פתרון רחב ויסודי יותר של בעית השיתוף היהודי הערבי בארץ. כל אוהדי המפעל נתבעים לעזרה חמרית ומוסרית מלאה. תביעתנו זו באה מתוך ההכרה כי עמדות רבות הוזנחו במשך השנים האחרונות, משום ההתעלמות מן החשיבות הגדולה שבפעולתנו. ואל נאחר גם עכשיו לעשות מה שניתן עוד לעשות ולבצר. ומתוך חרדה לגורלנו המדיני בארץ אנו תובעים את העזרה המידית.

שטנת האפנדים והמופתי

ב„א־ליוואא", שופרו של המופתי, נתפרסם מאמר ראשי ארוך: „בשולי השקרים היהודיים", מאמר שכולו שטנה והתנפלויות על מפעל הספרות הסוציאליסטית בערבית. המחבר — עבדאללה בנדק, אחיו של ראש עירית בית־לחם וזו לשון המאמר:

— „נפלה לידי חוברת בשפה הערבית, בשם „קאול־אל־חאק", בהוצאת קבוצת יהודים, הקוראים לעצמם „ידידי הספרות הסוציאליסטית". עיינתי וחקרתי בה ומצאתי את עצמי כצורף העושה בחתיכת זהב מזויף, אשר אפשר לרמות בעזרתו את האנשים חסרי־ההבנה".

על שום מה? ומכאן ואילך טורח בנדק בהסברה:

— „עמודי החוברת הזאת מלאים משפטי חיבה לערבים — הפועלים והפלחים. חיבה זו מוסברת בדרך סוציאליסטית. הם מתארים לקורא את מצב העוני והדלות של הפועל והפלח".

אך בנדק רוגז על שום שמצביעים על שלטון האפנדים כסיבת העוני והדלות במשכנות הפועלים והפלחים. השעבוד הפיאודלי וגזלת ההמונים על ידי האפנדים זוהי „סיסמת היהודים, בבואם להראות אותות חיבה לערבים, ולא נמנעו מללוש בסיבה הזאת עד שעשו אותם לפאשיסטים. וזה מראה כי היהודים לכל צורותיהם וארגוניהם מאחדת אותם מטרה אחת והיא — ההשתלטות על הארץ והרשבת יהודים בה עד בלי די. איזה שקר וכזב בפי ידידי הספרות הסוציאליסטית בערבית בחוברת „קאול־אל־חאק" באמרם לנו כי ההמונים הערבים אשר יעזבו את מנהיגיהם וילחמו באפנדים, ומובטח להם שיוכלו לחיות בשלום עם היהודים אשר, בבואם ארצה, הם מביאים התקדמות ועושר לערבים".

— „בעיני בעלי התרבות הסוציאליסטית המלחמה בעליה היא תנועה פאשיסטית, אשר יצרוה הממשלה והאפנדים. זוהי עבודת הספרות הזאת אשר נותנת לנו קבוצת יהודים מדי פעם לפעם".

מכאן ואילך הופך עבדאללה בנדק, הידוע מבית־לחם, להיות „אנטי־אימפריאליסט", ורוגז על אשר „האימפריאליסטים עינם יפה בציונות ותומכים בבנין הבית הלאומי היהודי, בניגוד להבטחות הנכבדות האחרות אשר הבטיחו לערבים". בנדק משתפך כהנה וכהנה על „מלחמת החרות האנטיאימפריאליסטית" על האפנדים, ועיקרו של דבר שהוא מבקש מחברי מפעל הספרות הסוציאליסטית בערבית להרפות מ„פועלינו ופלחינו הערבים". ככה לעזוב אותם כחומר בידי האפנדים, כאבק למרמס רגלי נוגשיהם הבנדקים.

אכן, סימן יפה הוא למפעל הספרות הסוציאליסטית בערבית. שתי החוברות הראשונות „סאות־אל־חאק", ו„קאול־אל־חאק" כבר הכריחו שחצני „ההנהגה הלאומית התקיפה" להתחיל בדברי הצטדקות והתגוננות..

ואנו יכולים להבטיח לבנדקים והמופתים כי מן הפועלים והפלחים הערבים לא נרפה, עד שנעורר בשורותיהם תנועה סוציאליסטית חזקה נגד העריצות האפנדית וזוהמת ההסתה הלאומית. אך בחוברות הבאות נשתדל להוכיח לפועלים והפלחים ולהסביר להם ביתר פרטות את ענייני העליה, הציונות, והתנועה הלאומית הערבית, את דרכי הפאשיזם והאימפריאליזם וגם נגלה את סוד ההתחסדות של „הזואבים האפנדים המתחפשים בעור של כבשה אנטיאימפריאליסטית".

זה כוחה של הספרות הסוציאליסטית.

גם „דבר" במתקיפים

לכב' מערכת „דבר", כאן.

ח. נ.

נא להדפיס ב„דבר" את השורות הבאות:

בהשתוממות וצער קראנו את הרשימה של מ. אסף, שנתפרסמה ב„דבר", גליון 3598, בענין הספרות הסוציאליסטית בערבית.

מפעל הספרות הסוציאליסטית בערבית נוסד, כידוע, בימים הפרועים ביותר של ההסתה הלאומית המרעילה את חיינו בארץ. ע"י המפעל נפתחה ההסברה הסוציאליסטית הכנה בקרב הישוב העובד הערבי והיה בפעולה זו מן ההעפלה החלוצית הנאמנה, אשר זכתה לאהדה רבה בקרב חוגים רחבים בארץ ולהוקרתם של פועלים יהודים וערבים בעיר ובכפר.

מאידך, שתי החוברות הראשונות „סאות־אל־חאק" („קול האמת") ו„קאול־אל־חאק" („דבר האמת"), אשר נפוצו באלפי אכזמפלרים בכפרים ובישובים העירוניים הערבים, נתקלו בהתקפה מרה מצד העתונות של הריאקציה הערבית. העתון „א־ליוא", שופרו של המופתי ועדתו, פרסם מאמרי בלע ושטנה נגד המפעל. אך בהתקפה זו סימן טוב לכוח האמת הגדולה וההשפעה החיובית, האצורים בספרות וההסברה הסוציאליסטית.

במשך חדשים רצופים לא זכה מפעל הספרות הסוציאליסטית בערבית משום מה להערכה כל שהיא מצד „דבר", עתון הסתדרותי, והנה בא עתה הח' אסף וזיכה את קוראי „דבר" ברשימה על הספרות הסוציאליסטית בערבית. קראנו בה והתבישנו: לא הערכה ולא בקורת, כי אם תעודת עלבון ושמצה. אם לא יכולנו להכריח את מערכת „דבר" לפעולת אהדה וגיוס עזרה למפעל סוציאליסטי חלוצי זה, על כל פנים היינו רשאים לתבוע ממנה ביקורת כנה ונאמנה. לא נכנס לויכוח עם מחבר הרשימה. „יצירה" זו אינה לכבודנו ואינה הולמת את מחברה. ונאחל למחבר, כי יסגל לעצמו מידה ויחס הוגן יותר כלפי ספרות ופעולת ההסברה הסוציאליסטית.

על שום מה ראתה המערכת את עצמה רשאית לפרסם ברשימה דברי־עלילה בדבר „התכחשות" ו„שפיכת אש וגפרית" על הציונות לכל גווניה (כלומר: אפילו הציונות הסוציאליסטית) לפני מקסטון, מק־גוברן וכדומיהם"... מאין שאב הח' אסף את דברי העלילה הזאת. כלום דברי המשלחת הסוציאליסטית, שהושמעו בפני הציבור הרחב בארץ, הם שנתנו לו יסוד לכך?

אנו מוחים בכל תוקף נגד התנהגות המערכת. והח' אסף יואיל לענות על כך בפני משפט החברים ההסתדרותי, שאליו נתבע ע"י מרכז פועלי־ציון והחוגים המארכסיסטיים וועדת מפעל הספרות הסוציאליסטית בערבית.

(—) י. יצחקי (—) מניה שוחט

לתכניותיה הצבאיות של אנגליה

לפי „הספר הלבן" יגיע תקציבה של אנגליה, שנועד לצרכי מלחמה, כדי מיליארד וחצי. תכניות הזיון האנגלי מכוונות לבנין נקודות סטרטגיות חדשות וביצורם של בסיסי ים נוספים. לתכלית זו בלבד יוצאו בשנים הקרובות ביותר, לפחות, כששה מיליונים לירות. מאמציה של אנגליה בשדה הזיון מכוונים בעיקר להדביק ולעלות על מדות הזיון של מעצמות הברית המשולשת: יאפן—איטליה—גרמניה. וזוהי, למעשה, הנקודה המרכזית, המונחת ביסוד תכניתה הצבאית הקרובה של אנגליה.

איטליה, כמובן, מגלה רגישות יוצאת מן הכלל ביחס לתכונת ההזדיינות הקדחתנית של אנגליה. במדת־מה היא רואה בה — בתכונה זו — מעין „סילוק־חוב" בעד כל החרדות והעלבונות אשר נגרמו לה לאנגליה, בעקבות האכספנסיה האיטלקית של השנים האחרונות.

עוד בשנת 1935 נחשבה איטליה למעצמה החזקה ביותר בים התיכון. אולם, כנראה, שהימים ההם חלפו ללא שוב. אנגליה, עם גישום תכניתה הצבאית, תעלה עליה פי חמש או שש בכוח ציה הצבאי וכפלים—בכוחות צי־האויר שלה. בסיסי הים האנגלים בים־התיכון אף הם הולכים ומבוצרים ע"פ המלה האחרונה של הטכניקה המודרנית.

הצי האיטלקי היה עשיר באניות קלות, אך לא יסכנו לפעולות צבאיות בלב־הים. לעומת זאת ציה של אנגליה מיועד דוקא למטרה השניה. כדי לעמוד על מצבה של איטליה יש לשים לב גם לתכניות הזיון הימי של צרפת. אם אנגליה עומדת בהתחרות מול ברית שלשת המעצמות — יאפן־גרמניה־איטליה, הרי על צרפת מאיימות רק שתי מעצמות: איטליה וגרמניה. ואף סיסמתה של צרפת היא: לעלות ולהדביק את הברית הכפולה איטליה־גרמניה בים. אמנם, יש בסיסמה זו, לפי שעה, יותר מהדגשת המשאלה, מאשר קביעת מציאות קיימת. כי־על־כן צרפת נתונה רק בראשית המירוץ.

הניגוד הצרפתי־איטלקי החריף ביותר לרגלי התערבותה של איטליה הפאשיסטית במערכה הספרדית. למעשה נפלה אי־הבנה טראגי־קומית: איטליה בטחה משום־מה יתר על־המדה, כי אנגליה לא תתכן שום תכנית בים התיכון שתהיינה מכוונות לרעתה והוא הדין גם לאנגליה, שכן אף היא השלתה את עצמה יתר על המדה ביחס לכוונותיה של איטליה. בינתים, פרסום התכנית על זיונה העצום של אנגליה הטיל מבוכה רבה בחוגי השליטים הפאשיסטיים האיטלקיים. ברי, שאין איטליה מסוגלה לפעול הרבה כנגד ציה המבוצר של אנגליה בים־התיכון, בפרט, כשזה יושלם ע"י בסיסי הים הצרפתיים. ברית אנגליה־צרפת זוהי מהלומת־שיתוק לעמדות איטליה בים־התיכון. הקואליציה הצבאית של אנגליה—צרפת יש בכוחה להקיף את חצי־האי האפניני ולמחוץ אותו מחץ רב. וברי גם זאת: כל התנגשות צבאית בין אנגליה ואיטליה מוכרחה בחשבון האחרון להנחיל תבוסה למעצמה האיטלקית. מסתבר איפוא על שום מה איטליה מחפשת עתה מפלט לעצמה בתמרונות פוליטיים חדשים באירופה ובארצות המזרח התיכון ותוספת הידוק של בריתה עם גרמניה הפאשיסטית.

שיטת הזיון של אנגליה אינה ביצירת מחסנים, אלא בפיתוח מוגבר של תעשית המלחמה. ואמנם, מנגנון הייצור האנגלי הולך ומסתגל יותר ויותר לצרכי החזית. אנגליה היא עתה המעצמה השניה בתעשית האוטומובילים. מספר עובדיה בצי האויר עלה מ־30 אלף ל־60, לאמור, כפלים. אמנם, ככלות־הכל, הוא מהווה רק חלק רביעי מהצי הסוביטי והחצי מזה של גרמניה. אף־על־פי־כן אנגליה, המעצמה המפגרת, צועדת בצעדי ענק על במת הזיון העולמי והופכת להיות גורם שה המעצמות האימפריאליסטיות באירופה.

יאפן בסימן של «ריפורמות»

יאפן בסימן של ריפורמות. זהו, אגב, אחד מאותותיו המובהקים ביותר, של המשבר המחמיר והולך, אשר יאפן נאבקת בצפרניו זה כמה. עם הדיונים המרובים בדבר הכנסת תיקונים במנגנון המדינה, עולות ונידונות גם שאלות הפיקוח הרכוזי על סחר־חוץ, תיקונים במוסדות ההשכלה העממית. „הלאמת" הכוח והמאור, רי־ארגון מקיף של משק הרכבת ותעשית המתכת, פיקוח קפדני על כל החיים התעשיתיים וגייוסם המלא, בסדר המשמעת הצבאית, של אותם הענפים הבאים בחשבון ל„עזרת הכפר". ולהלן, ביטוח במקרה בצורת, העלאת המסים, תוך ריארגונם המחודש, ע"פ חלוקה הוגנת יותר, ועל כולם ייסוד מיניסטריום ל„בריאות העם".

פרשת התיקונים נובעת מחולשתו של מנגנון המדינה, המצוי כיום על יד השלטון, באין לו הכוח המספיק לנהל פוליטיקה עצמאית. הצעות התיקונים הן פרי מלחמה חברותית מסויימת, המחריפה במדינה, ושרישומה ניכר ביותר במחנה המעמד השליט. השלטון, יותר משהוא מהווה כיום גורם פעיל במלחמה, הנהו קרבן למלחמה זאת.

ממשלת הירוטה הנוכחית, בהגיעה לשלטון, כתוצאת ההתמרדות מ־26 לפברואר, נשבתה בידי הכנופיה המיליטריסטית ונכנעה לה. מכאן ואילך, תכנית המפלגה הצבאית — היא תכנית הממשלה. וזו משמעותה: תגבורת עצומה של הזיון, תקציבי מלחמה ענקיים, הגדלת כוחות הצבא, מיכון חרושת הזיון והרחבתה הבלתי פוסקת, בנין צי, אשר לפי כמות הצוללות ואניות המוקש נועד לתפוס את המקום הראשון בעולם. המפלגה הצבאית, המכתיבה את תכניותיה לממשלה, פרסמה זה מקרוב תכנית צבאית למשך 12 שנה... שלשה מיליון יען זהו תקציבה של יפאן לששת השנים הקרובות, מלבד התקציב לצרכי מלחמה.

מאין לשאוב את האמצעים הענקיים הדרושים לתקציב המלחמה? זוהי כיום בעיתה המרכזית של יאפן. עד כה היו ההשקעות העצומות מתכסות בעיקר ע"י מלויים פנימיים. אך, כתוצאה מכך, נסתבכה הממשלה בעול חובות עצום וכבד. לפנות ל„מכונת־הדפוס", כלומר, לגרום לאינפלציה גלויה, הרי זה אומר, בתנאים של השקעת הון עצום למטרות בלתי פרודוקטיביות, לזרז ביתר קצב את הקאטסטרופה הבלתי נמנעת. הראשונים, שיפגעו מכך הם הפועלים ואנשי דלת־העם, שמהם נשקפת הסכנה הגדולה ביותר ליציבות המשטר. ואין הדבר רצוי למעמדות השליטים, בפרט „ערב המלחמה הגדולה". האלימנטים המתונים, שבמחנה הבורגנות תובעים קיצוצים בתקציב המלחמה, בראותם מה צפוי למדינה מהקאטסטרופה המתקרבת.

בינתים והקוניונקטורה היפאנית בסימן ירידה. סכויי סחר־החוץ הצטמצמו. המשבר בכפר מחריף ומוסיף. על רקע המצב הזה מאיימת הסכנה הפאשיסטית. אולם, מאידך, הולכת ומסתמנת בבהירות חותכת הדיפרנציאציה הסוציאלית, הכחות האנטימיליטאריסטיים הולכים ומתלכדים. ההמונים תקופי התמרמרות כלפי ההרפתקנות הצבאית. אותות רבים מעידים כי בחיי החברה היאפנית מתלכדים כוחות סוציאליים. גמלים קונפליקטים סוציאליים חריפים, אשר בהתגלעם, יפרצו בעוז ויגרפו את כל החלאה הפאשיסטית־מיליטאריסטית, בהתירם את המשבר הלאומי של יפאן.

בספרד

(מתוך מכתב)

המערכה מתחשלת ומתלכדת יותר. בעיות שונות צצות ומצפות לפתרונן. עוד בראשית המאורעות צפה הבעיה של מפקדה אחידה למיליציה. „לא יועיל כל אומץ־לב, לשוא כל ההירואיזם שלנו בפעולות בודדות ונועזות — מול אויב אדיר, בעל־משמעת, הפועל לפי הוראות מפקדה אחידה ומרוכזת... אבל המיליציות העממיות לא תסכמנה לעולם לטשטש את אופין הפרולטרי־מהפכני בכדי להכנס לתוך הדפוסים הישנים של המיליטריזם המסורתי. הבעיה, שלפתרונה אנו חותרים, היא: ליצור יחידה לוחמת, שתתאים לא רק לצרכים הצבאיים של השעה אלא גם — לתכונות החברותיות, המהפכניות, של הקרב הנוכחי. הצבא המהפכני מוכרח להתבסס על שני תנאים יסודיים: א) משמעת־עצמית של כל חבר ודמוקרטיה פועלית מוחלטת, בפעולות המתרקמות בתוך יחידות־המיליציה; קביעת תפקידי פיקוד. פקוח על הפעולות וכו'; ב) פקוח ישר של הארגונים המקצועיים והפוליטיים על המיליציה".

במאמר גדול מציינת המערכת של „הלוחם [illegible]" את התהוותו של הצבא האדום ברוסיה הסוביטית ומדגישה פעמים רבות את הקו העיקרי שהונח ביסודו: משמעת־ברזל ונכונות להתקפה, כשיש בה צורך, גם אם הכוחות עדיים דלים.

בין השאר דנה המערכת בשאלת „הלאמת־הבתים", שנתעוררה באחת מערי קטלוניה. „האיגוד־הסינדיקליסטי" של אותה עיר „כבש" רחובות שלמים לרשותו והוא גובה את שכר הדירה לטובת הארגון שלו. המערכת, העומדת תחת השפעתנו, יוצאת בחריפות נגד מעשים כאלה, הנעשים בלי פקוחה הצבורי־כללי של המדינה. מכאן יש ללמוד על ההבדלים השוררים עדיין בין שני הכחות המנהלים את קטלוניה: האנרכו־סינדיקליזם והמרכסיזם. הם אמנם מאוחדים במלחמה לשם המהפכה הפרולטרית, בניגוד לסיסמא של דמוקרטיה־בורגנית של הסוציאליסטים והמפלגה הקומאינטרנית. אבל בהגשמת התקונים החברתיים הדחופים נתקלת המפלגה המארכסיסטית (פו"ם) במכשולים רבים מצד בני־בריתם האנרכו־סינדיקליסטים, הנובעים לפעמים לא מתוך כוונה להכשיל אלא מחמת הרגל שבתפיסת־חיים שונה."

א־י

לסיסמת „הגדוד העברי"

אגב עדותו של ז'בוטינסקי, זכינו שוב להעלאת התכנית של הגדוד העברי כאקטואלית. לאמור: „צעירי ישראל ישרתו בצבא האנגלי בארץ בגדוד עברי מיוחד". כלום ייתכן מכשיר נאמן יותר להגנת הישוב היהודי?

אומרים לנו: לא עת דיבורים היא לנו. יום־יום הננו נתונים תחת מטר יריות וסכנת הצתות, עקירות, בקיצור — נחשול דמים חדש עולה ומציף. אך כמה מן הסילוף באמירה זו! כלום ע"י כך אפשר להשתמט מבעיה מרכזית בחיינו — שאלת ההתגוננות?

חיינו בארץ תחת השלטון הבריטי, נתונים בסבך של שקר גדול ותרמית. מנקודת מבט רשמית ממשלתית שוכנים בארץ הזאת „שני עמים, הנלחמים זה בזה. ואילו, מתפקיד השלטון להגן על האחד בפני התקפת השני". כל מאורע, כל מקרה מנוצל ע"י הכוחות השולטים להעמקת השקר הזה. אלה המעטים, הרואים את השקר בכל מערומיו, ושאינם כפותים בידיהם ורגליהם לאימפריאליזם הבריטי, חייבים להתריע על הסכנה. למען סכל את הסילוף הגדול דרוש איזור כוחות וכוננות רעיונית, כדי הליכה נגד הזרם ומלחמה בתנועת הכזב, השופעת רעל מסביב.

רעיון „הגדוד העברי", כתריס נגד הטירור על הישוב היהודי, כמשען במלחמת החיים של ההמונים, כנקודת מרכז ללכוד פוליטי — איננו אלא השליה מרה, לעג עוקץ.

זו לא הפעם הראשונה מופיעה השאלה הזאת, שאלת יחסה של תנועת הפועלים לכח לאומי מזוין.

לפני שנים, עת תנועת הפועלים המהפכנית עדיין עמדה בזהרה, לכשנראה היה בודאות, כי ממשלות הקאפיטאליזם לא יעיזו באיזו ארץ שהיא לגייס את המוני העם לטבח חדש, מפחד פן יהפכו המוני העם את רוביהם — באותן השנים נוח היה לצאת בשם תנועת הפועלים המהפכנית ולומר: פועלים יהודים, הצטרפו אל המחנה הכביר של הנלחמים במלחמה!

ואילו עתה, בעת אשר המפלגות הקומוניסטיות הפסיקו בארצות רבות את התנגדותן למיליטריזם, לתקציבי מלחמה, מה לך כי תבוא אל הפועל היהודי בסיסמאות־שוא של מלחמה ובמיליטריזם?!

זהו הלך הרוח המצוי אצל הרבה סוציאליסטים, ומי שהיו סוציאליסטים בארץ. אמנם, המיליטריזם והמלחמה דברים נפסדים המה. אבל הן לא לנו להתחיל בהגבלת הזיון... יתחילו בזה גדולים ואדירים מאתנו.

ובאמת, כל מי שהאידיאלים והמטרות של תנועת הפועלים הסוציאליסטית היו בשבילו דבר־מה מרוחק, ואפילו כעומדים בניגוד לצרכי השעה ועניניה „העליונים" של האומה, כל אלה, אם מימין ואם משמאל, בין שהם גלויים ובין שאינם גלויים, באים עתה ומרעילים את האוירה, בדרשם גדוד עברי. באין אמונה סוציאליסטית בנצחון מעמד הפועלים, שוב אזלו כל ה„פרינציפים" היפים ונפרצה הדרך לשרביניות אף בשורות הפועלים. רק אלה, אשר חונכו על האמת הסוציאליסטית, בחזותם אותה מחייהם המיוחדים של סביבתם ועמם, המה מסוגלים דוקא לעמוד בפני התקפת השקר.

כלום הגדוד העברי בשורות הצבא הבריטי הוא „הישג לאומי", העומד בניגוד ל„פרינציפ הבינלאומי" הסוציאליסטי? — כך שואלים ה„פסיבדוסוציאליסטים" שלנו? ושוב אינך יודע אם כאן תמימות, אשר אין נאה לה אלא ההסברה, או סילוף אכזרי ביודעים, התובע תגובה נמרצת.

תמימות זו למה?

על דרישותיהם של מוסדות הישוב היהודי להגברת ההגנה ניתנה התשובה התמידית של הממשלה, כי אין די כוחות. זה שימש, בשעתו, נימוק להעברת אלפים ורבבות חיילים בריטיים לארץ־ישראל.

יתכן, שהיו יהודים תמימים, אשר האמינו לפזמון הזה ואילו, אנחנו חזרנו ואמרנו, מראשית המאורעות ועד לימי היפסקם: מהו תפקידה האמיתי של הממשלה במאורעות. ולא מעטים ידעו זאת. אין אנו מאמינים, שיש מישהו הבא במגע עם הממשלה ואשר לא ידע ולא הבחין את תפקידה „העדין" של הממשלה במאורעות.

אבל, היודעים נרתעו מלפרסם את אשר ידעו: אם מתוך חוסר פרספקטיבה, מי מתוך היותו עבד נאמן לממשלה ומי מתוך פחד סתם. רק האגף המהפכני בתנועת הפועלים הוקיע בגלוי את תרמית האימפריאליזם ומזמותיו, בגוללו לפני ההמונים המרומים את תכסיסי ההונאה של השלטון, אשר יסוד קיומו בארץ אף הוא ידוע לכל.

וקרה, שהשלטונות הקימו פתאם סערה סביב איזו פעולה מסויימת, כגון הכרזת חוקי החרום או חפוש נשק באיזה כפר ערבי ושוב הביעו העתונים היהודיים את שמחתם ותקותם, כי „מאמצי השלטון יתנו פרי" והכל נשאר כשהיה.

כלום לא ידוע, כי רק מעוט קטן של חיילים השתתף בפעולות השונות, שבזמן המאורעות, ואילו הרוב המכריע ישב לו במחנות הצבא, אם בחבוק ידים ואם בהתאמנו בתמרונים, אבל בלא שום מגע עם המתרחש בארץ?

האם יהיה בכך משום הצלה לישוב היהודי, אם ישבו במחנות הצבא חיילים יהודים, בצוותא עם חיילים אנגלים, עד אשר יבוא יום ויובילום מול הצבא האיטלקי, הרוסי או הגרמני.

או האם מאמין מישהו, שישתמשו בחיילים היהודים של הצבא האנגלי בשביל להגן על הישוב היהודי?

האם נמחה כבר זכר הנסיון שמלפני 20 שנה? „הגדוד העברי" בצבא האנגלי יהיה גדוד אנגלי, אשר בשרתו את עניני האימפריה הבריטית יעזור, ישר ובעקיפין, כמו שעוזר כל הצבא הבריטי, לדכוי המוני העמים.

מיטב הנוער יגוייס, או ליתר דיוק, יתגייס לקסרקטינים, למען שרת את האימפריה. פירושו של דבר: לעורר מהומות בארץ־ישראל, או לכל היותר, לשמור שהמהומות לא תקבלנה אופי אנטי־אנגלי.

באספקלריה זו מתגלה רעיון „הגדוד העברי" בשפת המציאות. ככל רעיון פאשיסטי, אצל עמים מדוכאים, הוא לא רק בגידה באינטרסים של ההמונים, אלא בגידה לאומית ממש. בדיוק כמו שהמרד של ה„לאומיים" בספרד בגידה לאומית היא מכל הבחינות.

הסוציאליזם המהפכני לא האמין מעולם בכך, שהסרוב לשרת בצבא היא סיסמא להמונים, כמו שההסתלקות מלעבוד בבתי חרושת איננה סיסמא להמונים. ואולם „גדוד עברי בצבא האנגלי", בתורת סיסמא פוליטית, בתורת מטרה, הוא רעיון מזיק, המתנגד לעניני ההמונים היהודיים מכל בחינה. אפילו מבחינה לאומית. לא גדוד, אלא הגנה מאורגנת תחת פיקוח מעמד הפועלים.

הצבא האנגלי, בין שיגן, ובין שלא יגן, פעולתו תהיה תמיד מכוונת להעמיק את התהום בין העמים בארץ, לאמץ את אותם האלימנטים, הנבנים מהאיבה הלאומית, והנם עוינים את מעמדות העובדים של שני העמים כאחד.

התגוננות מאורגנת על ידי תנועת הפועלים, לא זו בלבד שתבטיח את חיי העובד היהודי, אבל גם תפעל למען בידודם של השליטים הערביים ובמובן זה הן יש לנו כבר נסיון מספיק מימי „השומר".

בן־מאיר

5566